

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR**

ŞEHRİVAN ÇOBAN

Başvuru Numarası : 2017/22672
Karar Tarihi : 6/2/2020

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Recep KÖMÜRCÜ
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Burhan ÜSTÜN
Engin YILDIRIM
Hicabi DURSUN
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Raportörler : Akif YILDIRIM
Zehra GAYRETLİ
Başvurucu : Şehri van ÇOBAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında başvuru nunun (samığın) duruşmada hazır bulunma talebi reddedilerek ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya katılımının sağlanmaya çalışılması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/5/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Birinci Bölüm tarafından 29/1/2020 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. 1991 doğumlu olan başvuru, bireysel başvuru konusu olayların geçtiği tarihte Mersin'de ikamet etmektedir.

11. 30/7/2015 tarihinde açık kimliği belirtilmeyen bir şahıs tarafından Van İl Emniyet Müdürlüğü Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğüne yapılan bir ihbarda PKK/KCK terör örgütüne eleman kazandırmak için "*Mersin'den otobüsle Van'a gelen Şehrivan [başvurucu] isimli bir kişinin yanındaki kişiyi örgüte teslim edeceği*" iddia edilmiştir.

12. İhbar üzerine Van Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) başlatılan soruşturma kapsamında Mersin'den Van'a yolcu taşıyan özel bir firmaya ait yolcu otobüsü takibe alınmıştır.

13. Bahse konu otobüsün Van Şehirler Arası Otobüs Terminali'ne ulaşmasından sonra otobüsten inen iki kadının çevreyi kontrol etmesi ve Yüksekova'ya giden arabaların hareket noktasını sorması üzerine bu iki kadının ihbar edilen şahıslar olabileceği değerlendirilerek kimlik kontrolü yapılmıştır.

14. Yapılan kimlik kontrolünde kadınlardan birinin başvuru Şehrivan Çoban olduğu, diğer kadının S.D. adına düzenlenmiş bir kimlik taşıdığı, asıl isminin ise R.T. olduğu tespit edilmiştir.

15. 30/7/2015 tarihli Olay Tutanağında, kimlik kontrolü sonucunda R.T.nin 28/7/2015 tarihinden itibaren kayıp şahıs olarak aranmakta olduğunun anlaşıldığı belirtilmiştir.

16. Soruşturma kapsamında 30/7/2015 tarihinde gözaltına alınan başvuru 31/7/2015 tarihinde tutuklanmıştır.

17. Mağdur sıfatıyla 31/7/2015 tarihinde beyanına başvuru R.T.; Mersin'de ailesi ile birlikte ikamet ettiğini, akrabalarından bazılarının PKK terör örgütüne katıldığını,

kendisinin de örgüte katılmaya karar verdiğini ifade etmiştir. Bu amaçla siyasi bir partinin Mersin'de bulunan il binasına giderek burada ismini örgüte katılmak isteyenler listesine yazdırdığını belirten R.T., daha sonra kendisinin telefonla aranarak partiye çağrıldığını ve örgüte katılımını sağlanması amacıyla başvurucuya teslim edildiğini beyan etmiştir. R.T.nin avukat eşliğinde alınan 31/7/2015 tarihli beyanının ilgili kısımları şöyledir:

"Mersin ilinde ailemle birlikte kalıyorum. İfademde de belirttiğim gibi yakın akrabamdan bir kaç kişi PKK'ya katılmıştı. Ben de teyzemin çocukları [B.] ve [K.] ile birlikte katılmaya karar verdim. Mersinde bulunan [...] il binasına gittik. Tarifini ifademde verdiğim şekilde isimlerimizi PKK'ya katılmak üzere orada bulunan kişiye yazdırdık. Daha sonra bizi partiden arayarak partiye çağırıldılar. Beni orada ismini Şehrivan olarak tanıdığım kişiye teslim ettiler. Şehrivan benim üstümdeki tişörtü değiştirdi. Belki önceki tişörtümle beni tanıyan olabilir diye değiştirmiştin. Şehrivanın bana anlattığına göre önce Van'a gidecektik oradanda Hakkariye gidecektik. Beni orada erkek bir arkadaşına teslim edecekti. Kendisi de geri dönecekti. Şehrivan ile Mersin'de bir gün kaldıktan sonra Van'a aynı otobüsle geldik. Otobüse binmeden önce benim de çalıştığım yerden arkadaşım olan [S.D.nin] kimliğini Şehrivan bana verdi."

18. Başvurucu, Savcılıktaki 31/7/2015 tarihli sorgusunda suçlamaları reddetmiştir. Başvurucu sorgusunda özetle Mersin'de ikamet ettiğini, akrabalarını ziyaret etmek için Van'a geldiğini, daha önceden tanımadığı R.T. ile yöneticisi olduğu Yakınlarını Kaybeden Aileler Derneğinin (YAKAY-DER) bir organizasyonu sırasında tanıştıklarını ve birlikte yolculuk yaptıklarını ileri sürmüştür. Başvurucunun 31/7/2015 tarihli Savcılık sorgusunun ilgili kısımları şöyledir:

"Aslen Bitlisliyim. Ancak Mersin ilinde ailemle birlikte ikamet ediyorum. Bir basın kuruluşunda çalışıyordum ancak şuanda işsizim Van'a akrabalarımı ziyaret amacıyla gelmişim. [R.T.yi.] daha önceden tanıımıyordum.

[R.T.nin.] İfadelerini kabul etmiyorum. Beni ağabeyimin evinde arama yapıldığını söylüyor. Öyle bir arama yapılsaydı bizim gözaltına alınırdı. Bu şekilde bir arama yapılmamıştır. Ben kendisine acıdığım için evime aldım. PKK'ya götürdüğüm doğru değildir. [...] il binasının önünde bir kamera vardır. Kameraya bakılırsa benim onunla orada görüşmediğim anlaşılır. Üzerimden çıkan telefon numaraları ile ilgili olarak daha önce ifademde belirtmişim aynen tekrar ederim. Üzerimden çıkan mektup ağabeyim göndermiş olabilir. Ben kimseyi PKK'ya katılmak için götürmüyordum. Üzerime atılı suçlamayı kabul etmiyorum."

19. Başsavcılığın 18/1/2016 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılmıştır. İddianamede başvurunun terör örgütünün emir ve komuta zinciri içinde hareket ederek örgütün kırsal alanına katılmak üzere mağdur R.T.yi Mersin'den Van'a getirme eyleminin örgüt faaliyeti çerçevesinde görev dağılımı gereğince yürütülen örgütsel bir faaliyet olduğu iddia edilmiştir.

20. Van 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılamanın 15/3/2016 tarihli celsesinde başvurucu hazır bulunarak müdafii eşliğinde tercüman aracılığı ile savunma yapmıştır. Başvurucu; soruşturma aşamasındaki savunmasını tekrar ederek özetle R.T.yi daha önceden tanımadığını, Van'da bulunan akrabalarını ziyaret etmek için Van'a gitmeyi planladığını, R.T.nin de Yüksekova'da bulunan akrabalarının yanına gitmek istediğini beyan etmesi üzerine R.T. ile birlikte yolculuk yaptıklarını, R.T.ye başkasına ait bir kimlik kartı vermediğini savunmuştur.

21. Mahkemece istinabe suretiyle 2/3/2016 tarihinde dinlenen R.T., soruşturma aşamasında verdiği beyandan farklı bir beyanda bulunarak başvuruçuyu önceden tanımadığını, Van'da bulunan teyzesini ziyaret etmek için otobüse binerek Van'a geldiğini, başvuruçunun da aynı otobüste yolculuk ettiğini ve otogara vardıklarında gözaltına alındıklarını ifade etmiştir. R.T.nin 2/3/2016 tarihli beyanının ilgili kısımları şöyledir:

"[B]en Mersin'de oturmaktayım, bahçe işlerinde çalışıyorum, Van'da teyzem bulunmaktadır, ismi [F.Y.dir], kocasının ismi de [S.Y.dir], daha önce hiç yanına gitmemiştim ilk defa ziyaret etmek istedim ve otobüse binip Van'a geldim, sanık Şehriban Çobanı ne Mersin'de ne Vanda tanımıyordum o da aynı otobüsteymiş, otobüsten iner inmez otogarda bizi yakaladılar, benim kesinlikle iddia edilen konu ile ilgim yoktur ben akraba ziyaretine gitmiştim örgüte katılma amacım söz konusu değildir bu konuda kimseden yardım alma durumunda söz konusu değildir ...

...

Mağdurun savcılıkdaki müdafii eşliğindeki ifadesi okundu soruldu, kabul etmiyorum ben çok yorgundum ve korkmuştum bu nedenle o şekilde ifade verdim şimdiki ifadem doğrudur, ben sanıktan şikayetçi değilim davaya katılmak istemiyorum, zira kendisini tanımiyorum"

22. Mağdur R.T.nin istinabe suretiyle alınan beyanı başvuruçunun bizzat hazır bulunduğu 15/3/2016 tarihli celsede okunmuştur. Başvuruçunun müdafii aynı tarihli celsede mağdurun soruşturma aşamasındaki soyut beyanı dışında aleyhe bir delil bulunmadığını ve mağdurun bu beyanının çelişkili olduğunu belirterek olayın aydınlatılması için tahkikatın genişletilmesi talebinde bulunmuştur. Mahkeme bu taleple ilgili herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

23. Öte yandan terör suçlarından yargılanmakta olan tutuklu veya hükümlülerin ceza infaz kurumlarında 2016 yılı Mart ayı itibarıyla *ses getirecek firar, ayaklanma veya rehlin alma* gibi eylemlerde bulunacaklarına dair istihbarata dayalı bir bilgi elde edilmesi üzerine ceza infaz kurumlarının bağlı bulunduğu idareler, meydana gelebilecek olaylara karşı tedbir almaları hususunda Bakanlık tarafından bilgilendirilmiştir. Bu kapsamda başvuruçunun tutuklu olarak bulunduğu Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun şehir merkezinde terör olaylarının sıklıkla yaşanmakta olduğu mahallelere yakın bir mevkide yer aldığı, İnfaz Kurumunda meydana gelebilecek herhangi bir toplu eylemde civardaki terörist unsurların ve Kurumdaki diğer hükümlü veya tutukluların eylemlere destek verme riskinin yüksek olduğu, koğuş kapasitesinin aşılması sonucu asayişe konu olaylarda artış yaşandığı gözetilerek aralarında başvuruçunun da yer aldığı, terör örgütü üyeliği suçundan yargılanan bazı tutukluların başka bir ceza infaz kurumuna nakledilmesi talep edilmiştir.

24. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne (Genel Müdürlük) nakil talebinin uygun görülmesi üzerine başvuruçuyu 28/3/2016 tarihinde Ankara Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) sevk edilmiştir. Sevkin uygun görüldüğüne dair yazıda, sevk edilen tutukluların yargılandıkları mahkemelerden duruşmalarda bulundurulmalarına ilişkin müzekkere gelmesi hâlinde bu duruşmaların Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ile yapılması, SEGBİS ile duruşma yapılmadığı takdirde ilgili yer Cumhuriyet Başsavcılıklarınca gerekli güvenlik önlemleri alınarak tutukluların duruşmalara götürülmeleri istenmiştir.

25. Mahkeme, başvurunun 14/4/2016 tarihinde yapılması planlanan duruşmaya SEGBİS aracılığı ile katılımının sağlanmasını temin etmek üzere İnfaz Kurumuna müzekkere yazmıştır.

26. Anılan müzekkereye istinaden başvuru; Mahkemeye sunduğu dilekçede SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılmak istemediğini, duruşmada hazır bulunarak savunma yapmak istediğini beyan etmiştir.

27. 14/4/2016 tarihli celsede başvurunun SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılmak istemediğine dair dilekçesi okunmuştur. Başvurucunun SEGBİS odasında bulunmayı reddetmesi nedeniyle SEGBİS bağlantısı kurulmaksızın başvurunun yokluğunda duruşmaya devam edilmiştir. Bu duruşmada başvurunun müdafisine, mağdur R.T.nin talimatla alınan beyanı ile üst araması sırasında başvurunun üzerinde ele geçirilen bir mektubun tercümesine ilişkin bilirkişi raporu okunmuş ve bu belgelere karşı beyanı sorulmuştur.

28. Duruşmada hazır bulunan başvuru müdafii; mağdur R.T.nin başvuru aleyhindeki beyanlarını geri aldığı, başvurunun aleyhinde başka bir delil de bulunmadığını belirterek tahliye kararı verilmesini talep etmiştir.

29. Aynı celsede Savcılık makamı esas hakkındaki mütalaasını Mahkemeye sunmuştur. Mütalaada; iddianameden farklı herhangi bir olaya ya da olguya yer verilmemiştir. Başvuru müdafininin mütalaya karşı savunma yapmak için süre talebinde bulunması üzerine Mahkemece talep kabul edilerek duruşma 12/5/2016 tarihine ertelenmiştir.

30. Mahkeme duruşma tarihinde başvurunun SEGBİS odasında hazır edilmesi için İnfaz Kurumuna müzekkere yazmış; bunun üzerine İnfaz Kurumu, SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılımının sağlanması için SEGBİS odasında hazır edilmesinin istediği hususunda başvuru bilgilerini bildirmiştir.

31. Başvuru, Mahkemeye sunduğu 26/4/2016 tarihli dilekçesinde çeşitli Yargıtay kararlarına atıf yapmak suretiyle savunma hakkının kısıtlanmaması için duruşmada hazır bulundurulmasının gerekli olduğunu ve video konferans yöntemi ile kendisini etkin bir şekilde savunmasının mümkün olmadığını belirterek SEGBİS odasında hazır bulunmayacağını, duruşmaya bizzat katılmak istediğini beyan etmiştir.

32. Yargılamanın 12/5/2016 tarihli son celsesinde Mahkeme, başvurunun bizzat duruşmada hazır bulunma talebini değerlendirmiştir. Buna göre başvurunun savunmasının esaslı bölümünü oluşturan sorgusunun birinci celsede Mahkeme huzurunda yapıldığı, yargılamanın gerçekleştirildiği Van il merkezinde ve çevresinde meydana gelen terör olayları nedeniyle hem başvurunun hem de kamu görevlilerinin güvenliğinin tehlikeye düşmesi ihtimali bulunduğundan Ankara'daki Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan başvurunun bu ilden Mahkemeye transferi sırasında güvenlik sorunu yaşanabileceği ve video konferans yöntemi ile savunma alınmasının ilgili mevzuata uygun olduğu gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiş ve başvurunun yokluğunda duruşmaya devam edilmiştir.

33. Başvurucunun yokluğunda yapılan son celsede başvurunun müdafii esas hakkındaki mütalaya karşı savunma yapmış ve savunmasında özetle; mütalaya katılmadıklarını, örgüt üyeliği suçunun işlendiğine dair somut bir delil bulunmadığını,

başvurucunun aleyhinde beyanda bulunan R.T.nin söz konusu beyanlarının çelişkili olduğunu belirtmiştir.

34. Mahkeme 12/5/2016 tarihli kararı ile başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olma suçundan 8 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına hükmetmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Mağdur [R.T.] soruşturma aşamasında özetle terör örgütünün kırsal kadrosuna katılmak üzere Mersin ilinden Van iline kendisinin Şehrihan ÇOBAN'ın getirdiğini beyan etmiş iken kovuşturma aşamasında özetle kendisinin Şehrihan ÇOBAN'ın hiç bir şekilde tanımadığını beyan etmiştir. Oysa sanık dahi kendisi ile Mersin ilinde tanıştığını, birlikte yolculuk yaptıklarını, otobüs biletini kendisinin aldığını yolda tişörtünü verdiğini beyan etmiş iken soruşturma aşamasında ayrıntılı bir anlatımda bulunan mağdurun kovuşturma aşamasında bu beyanlarından dönmeye sanığı suç ve cezadan kurtarma amacıyla yönelik olduğu kabul edilerek mağdurun dosya kapsamı ile uyumlu görülen soruşturma aşamasındaki beyanları kovuşturma aşamasındaki beyanlarına üstün tutulmuştur.

Zira [R.T.nin.] kimlik tespiti sonrası yapılan GBT sorgulamasında 28/7/2015 tarihinden itibaren ailesinin başvurusu üzerine kayıp şahıs olarak arandığı dosyada mevcut Dz. 4 de bulunan GBT sorgu tutanağından anlaşılmıştır. Dolayısıyla akraba ziyaretine giden bir kimse hakkında ailesinin kayıp şahıs müracaatı yapması düşünülemeyecektir.

Yine Mağdur [R.T.] kovuşturma aşamasındaki beyanlarında Şehrihan ÇOBAN'ı tanımadığını otobüsten iner inmez yakalandıklarını beyan etmiş ise de gerek Şehrihan ÇOBAN'ın ikrara dayalı anlatımları ile Mersin ilinden birlikte gelmeleri hatta Şehrihan ÇOBAN'ın evinde mağduru bir gece misafir ettiğine, biletini birlikte aldığına, kendisine tişört verdiğine dair anlatımları, mağdur ve sanığın otobüsten indikten sonra birlikte tuvalete gittikleri, daha sonra servis aracına birlikte bindiklerinin tespitine dair tutanak ile de örtüşmektedir.

Bu nedenlerle sanığın inkara dayalı savunmasına da itibar etmek mümkün olmamıştır.

Sanığın mahkememizce itibar edilmeyen savunması, mağdurun kovuşturma aşamasındaki beyanlarında üstün tutulan soruşturma aşamasındaki beyanları, ihbar tutanağı, yakalama tutanağı, ile birlikte tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde sanık Şehrihan ÇOBAN'ın silahlı terör örgütü PKK/KCK'nun kamplarına katılmak isteyen mağdur [R.T.nin.] Mersin ilinden önce Van iline getirdiği ihbar üzerine yakalandığı maddi olayın bu şekilde geliştiği kabul ve vicdani kanaatine varılmıştır. "

35. Başvurucu; çelişkili tanık beyanının hükme esas alındığını, SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılmayı reddederek duruşmada bizzat hazır bulunmayı talep ettiği hâlde usule aykırı bir şekilde yokluğunda duruşma yapıldığını belirterek hükmü temyiz etmiştir.

36. Yargıtay 16. Ceza Dairesi 1/2/2017 tarihli kararı ile hükmü onamıştır. Kararda; başvurucunun yaşı küçük olan mağdurun kimliğini gizlemek amacıyla mağdura kıyafet vermesi, başkasına ait nüfus cüzdanı temin etmesi ve sahte otobüs bileti alması şeklindeki eyleminin silahlı terör örgütüne eleman kazandırma organizasyonu içinde yer aldığını gösterdiği, dolayısıyla Mahkemenin başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kabulünün yerinde olduğu somucuna varıldığı belirtilmiştir.

37. Başvurucu 2/5/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

38. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun *"İfade ve sorgunun tarzı"* kenar başlıklı 147. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi şöyledir:

"İfade ve sorgu işlemlerinin kaydında, teknik imkânlardan yararlanılır."

39. 5271 sayılı Kanun'un *"Sanığın duruşmadan başışık tutulması"* kenar başlıklı 196. maddesinin (4) numaralı fıkrası *"Yukarıdaki fıkralar içeriğine göre sanığın aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle sorgusunun yapılabilmesi olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak sorgu yapılır."* şeklinde iken 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 147. maddesi ile *"Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir."* şeklinde değiştirilmiştir. Bu KHK hükmü 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 142. maddesi ile aynen kabul edilmiştir

40. 5271 sayılı Kanun'un 196. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hastalık veya disiplin önlemi ya da zorunlu diğer nedenlerle yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastahane veya tutukevine nakledilmiş olan sanığın, sorgusu yapılmış olmak koşuluyla, hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen oturumlar için getirilmemesine mahkemece karar verilebilir."

41. 13/12/2004 tarihli 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *"Nakiller"* kenar başlıklı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler."

42. 5275 sayılı Kanun'un *"Zorunlu nedenlerle nakil"* kenar başlıklı 56. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konularına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler."

43. 20/9/2011 tarihli ve 28060 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) *"Ceza infaz kurumunda bulunanlar"* kenar başlıklı 14. maddesi şöyledir:

"(1) Teknik altyapının hazır olması durumunda ceza infaz kurumunda bulunan kişi SEGBİS ile dinlenebileceği gibi, SEGBİS üzerinden duruşmalara da katılabilir."

(2) Talep eden makam, dinleme yapacağı kişinin kimlik bilgilerini, dinleme zamanını ve dinleme için yapılması gereken hazırlıkları ilgili ceza infaz kurumu yönetimine bildirir.

(3) İlgili ceza infaz kurumu görevlisi, ikinci fıkrada belirtilen talimatlar doğrultusunda, dinlenecek kişiyi, dinleme odasında hazır eder.

(4) Talep eden makam ayrıca belirtmediği sürece, dinlenecek kişinin dinleme talebinde belirtilen kişi olduğuna dair bir tutanak, ceza infaz kurumu görevlisince düzenlenir ve imzalanır."

44. Genel Müdürlüğün 6/5/2015 tarihli ve Ceza infaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu Genelgesi'nin "5275 sayılı kanunun 9'uncu maddesinde belirtilenler ile 3713 sayılı kanuna muhalefet suçlarından hükümlü ve tutukluların nakilleri" kenar başlıklı 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tutuklular, öncelikle yargılandıkları mahkemenin bulunduğu yerdeki kapalı ceza infaz kurumlarında, bu yerde kapalı ceza infaz kurumu bulunmuyor ise suçları itibariyle konularına uygun en yakın kapalı ceza infaz kurumlarında barındırılacaktır."

45. Aynı Genelge'nin 22. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Ceza infaz kurumlarından yapılacak tüm nakillerde varsa, nakli yapılacak kişinin devam eden yargılamasına ilişkin duruşma tarihi dikkate alınacak, duruşma tarihinin yakın olması durumunda naklin bu tarihten sonra yapılması için gerekli tedbirler alınacaktır."

2. Yargıtay Kararları

46. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20/6/2017 tarihli ve E.2016/16-639, K.2017/339 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Özel Daire ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı arasında oluşan ve Ceza Genel Kurulunca çözümlenmesi gereken uyumsuzluk; alt sınırı beş yıl hapis cezasını gerektiren 5237 sayılı TCK'nun 314/2. maddesi uyarınca silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yargılanan, yargı çevresi dışında tutuklu bulunan ve ses ve görüntü bilişim sistemi (SEGBİS) ile savunma yapma imkânı tanınan sanığın, Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki görüşünü bildirdiği oturumlar ile hükmün açıklandığı son oturuma getirilmeden karar verilmesinin savunma hakkının kısıtlanması niteliğinde olup olmadığı, bu bağlamda 'adil yargılanma' ilkesinin ihlal edilip edilmediğinin belirlenmesine ilişkindir.

...

Böylece Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde konu edilen 'adil yargılanma hakkı' ilkesi gözetilerek, hâkimlerin hüküm vermeden önce sanığı bizzat görmeleri sağlanmaya çalışılmış,

...

Sanığın duruşmada hazır bulunabilmesi, yükümlülük yönü olmakla birlikte öncelikle kendisi açısından bir hak olup, bu hak 'adil yargılanma hakkı'nun temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Tarafı olduğumuz ve onaylamakla iç hukuk mevzuatına dahil ettiğimiz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 'adil yargılanma hakkı' başlıklı 6. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendinde, sanığın en azından kendi kendini savunmak hakkı bulunduğu

belirtilmekle, mahkeme huzurunda doğrudan savunmasını yapabilmesi için duruşmada hazır bulunma hakkının varlığı da zımnen kabul edilmiştir.

Kendisi yönünden hak olarak düzenlendiği kabul edilen bir hususta sanığın, bu hakkı ne şekilde kullanacağı konusunda hiçbir inisiyatifinin olmadığını kabulü hâlinde hakkın varlığından da söz edilemeyecektir.

Sanığın duruşmada hazır bulunma hakkını sanıktan kaynaklanan herhangi bir olumsuzluk olmaksızın, onun istemi dışında ortadan kaldıran ve zorunlu varesteliği öngören 1412 sayılı CMUK'nun 226. maddesinin dördüncü fıkrasındaki; 'Duruşmadan varestelik tutulmasını talep etmese bile, davanın görüldüğü yer mahkemesinin yargı çevresi dışında başka bir suçtan tutuklu veya cezası infaz edilmekte olan sanığın sorgusu bulunduğu yerdeki mahkeme aracılığı ile yaptırılabilir' şeklindeki düzenlemeye 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı CMK'da yer verilmemiştir.

Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 12 Şubat 1985 tarihli Colozza ve Rubinat/İtalya ve 25 Kasım 1997 tarihli Zana/Türkiye kararlarında; 'Sözleşmeyle garanti altına alınan bir hakkın kullanılmasından vazgeçilmesi, bunun açıkça söylenmesiyle mümkün olabilir' denilmek suretiyle, sanığın duruşmada hazır bulunma hakkından feragat etmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir. Aynı prensip Ceza Genel Kurulunun 22.11.2011 gün ve 192-241 ile 12.11.2013 gün ve 1442-451 sayılı kararlarında da vurgulanmıştır.

Bu manada, tutuklu sanığın duruşmada hazır bulundurulması mahkeme kararı ile sınırlandırılabilir, sorgusunun yapıldığı, esasa ilişkin delillerin toplandığı oturumlarda duruşma salonuna gelme yönünde bir talebi olmayan tutuklu sanığın katılımı SEGBİS ile sağlanabilecektir. SEGBİS ile savunma alınması hâlinde ise talep edildiğinde sanığın yanında müdafininin veya bir başka avukatın bulunması sağlanacaktır.

...

23.07.2016 tarihinde yürürlüğe giren 667 sayılı KHK'nın 6. maddesinin 1. fıkrasının [...] (i) bendinde ise; hâkim veya mahkemenin uygun gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle şüpheli veya sanığın sorgusunu yapabileceği veya duruşmalara katılmasına karar verebileceği hüküm altına alınmıştır. ... Buna göre; derhal uygulanma ilkesi çerçevesinde geçmişte yürütmeyecek olan usul hükümleri niteliğindeki 667 sayılı KHK'nın 6. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinin ve 676 sayılı KHK'nın 6. maddesinin uyumsuzluk konusu olaya uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

Sanığın duruşmaya uzaktan katılmasını kamu güvenliği, kaçma şüphesi veya tanıkların güvenliği gibi haklı sebeplerle sağlamaştıran SEGBİS yönteminin, somut olaydaki dava şartları ve yargılama safahatı itibarıyla meşru zeminde karşılığı bulunup bulunmadığının gözetilmesi gerekmektedir. ... Buna göre, SEGBİS yönteminin savunma hakkını kısıtlayıp kısıtlamadığı, yargılama şartları ve meşru amaç kriterleri çerçevesinde her bir somut olay bakımından bağımsız bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

Bu açıklamalar ışığında uyumsuzluk konusu değerlendirildiğinde;

Yargılandığı suçtan dolayı mahkemenin yargı çevresi dışındaki bir cezaevinde tutuklu olup 27.11.2013, 22.01.2014 ve 26.02.2014 tarihli oturumlarda bizzat hazır bulundurulmuş ve 08.05.2014 tarihli oturumda SEGBİS vasıtasıyla savunması alınan sanığın, sorgu sırasında ve değişik tarihli dilekçelerinde duruşmalara bizzat katılmak istediğini belirtmesine karşın, Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki görüşünü bildirdiği oturumlar ile hükmün açıklandığı son oturumda duruşma salonunda hazır bulundurulmayıp yokluğunda yargılama

yapılarak mâhkûmiyetine karar verilmesinin savunma hakkının kısıtlanması niteliğinde olduğunun kabulü gerekmektedir."

47. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12/2/2019 tarihli ve E.2017/6-423, K.2019/93 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Bu aşamada ses ve görüntü bilişim sistemi (SEGBİS) üzeride durulması faydalı olacaktır.

Şüpheli veya sanığın ifadesinin alınmasında veya sorguya çekilmesinde uyulacak hususları belirleyen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 'Ifade ve sorgunun tarzı' başlıklı 147. maddesinin 1. fıkrasının (h) bendinde ifade ve sorgu işlemlerinin kaydında, teknik imkânlardan yararlanılacağı düzenlenmiş,

20.09.2011 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmeliğin;

3. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde; SEGBİS: 'UYAP Bilişim Sisteminde ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği, kaydedildiği ve saklandığı Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi' olarak tanımlanmış,

14. maddesinin 1. fıkrasında; 'Teknik altyapının hazır olması durumunda ceza infaz kurumunda bulunan kişi SEGBİS ile dinlenebileceği gibi, SEGBİS üzerinden duruşmalara da katılabilir.' hükmü getirilmiştir. Böylelikle, ceza infaz kurumunda, tedavi kurumunda veya yargı çevresi dışında bulunan kişilerin dinlenilmesinde SEGBİS'in kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Sanık hazır olmaksızın duruşma yapılamayacağı kuralını düzenleyen CMK'nın 'Sanığın duruşmada hazır bulunmaması' başlıklı 193. maddesinin birinci fıkrası, 'Kanununun ayırık tuttuğu hâller saklı kalmak üzere, hazır bulunmayan sanık hakkında duruşma yapılmaz. Gelmemesinin geçerli nedeni olmayan sanığın zorla getirilmesine karar verilir.' hükmünü amirdir. Bu kuralın istisnaları da aynı maddenin 2. fıkrasında 'Sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanısına varılırsa, sorgusu yapılmamış olsa da dava yokluğunda bitirilebilir.'

Uyuşmazlık konusunun çözümüne ışık tutacak olan 'Sanığın duruşmadan başışık tutulması' başlıklı CMK'nın 196. maddesi ise suç ve karar tarihi itibarıyla;

'(1) Mahkemece sorgusu yapılmış olan sanık veya bu hususta sanık tarafından yetkili kılıldığı hâllerde müdafii isterse, mahkeme sanığı duruşmada hazır bulunmaktan başışık tutulabilir.

(2) Sanık, alt sınırı beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar hariç olmak üzere, istinabe suretiyle sorguya çekilebilir. Sorgu için belirlenen gün, Cumhuriyet savcısı ile sanık ve müdafii bildirilir. Cumhuriyet savcısı ile müdafii sorgu sırasında hazır bulunması zorunlu değildir. Sorgusundan önce sanığa, ifadesini esas mahkemesi huzurunda vermek isteyip istemediği sorulur.

(3) Sorgu tutanağı duruşmada okunur.

(4) Yukarıdaki fıkralar içeriğine göre sanığın aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle sorgusunun yapılabilmesi olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak sorgu yapılır.

(5) Hastalık veya disiplin önemi ya da zorunlu diğer nedenlerle yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastahane veya tutukevine nakledilmiş olan sanığın, sorgusu yapılmış olmak koşuluyla, hazır bulundurulmasına gerek görülmeden oturumlar için getirilmemesine mahkemece karar verilebilir.

(6) Yurt dışında bulunan sanığın, belirlenen duruşma tarihinde hazır bulunmasının zorluğu hâlinde, bu tarihten önce duruşma açılarak veya istinabe suretiyle sorgusu yapılabilir.' şeklinde iken 25.08.2017 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 694 sayılı KHK'nın 147. maddesi ile anılan maddenin dördüncü fıkrası; 'Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir.' biçiminde değiştirilmiş, 08.03.2018 tarihli ve 30354 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 142. maddesiyle de anılan fıkra kanunlaşmıştır.

Görüldüğü üzere, 694 sayılı KHK'nın 147. maddesi ile CMK'nın 196. maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan birinci değişiklik 'yukarıdaki fıkralar içeriğine göre' ibaresinin madde metninden çıkarılmasıdır. Bu halde alt sınırı beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda sanığın huzurda dinlenilmesine ilişkin gereklilik, sanığın istinabe suretiyle sorguya çekilmesini düzenleyen aynı maddenin ikinci fıkrası bakımından devam etmekte iken, sanığın SEGBİS yöntemi ile sorgusunun yapılmasını düzenleyen dördüncü fıkrası bakımından aranmamıştır. Böylelikle, alt sınır ayırımı yapılmaksızın tüm suçlar yönünden sanığın SEGBİS yöntemi uygulanarak sorgusu yapılabilecektir.

694 sayılı KHK'nın 147. maddesi ile CMK'nın 196. maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan ikinci değişiklik ise 'Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda' ibaresinin madde metnine eklenmesidir. Bu manada, somut yargılamanın şartlarına göre bir değerlendirme yapacak olan Yerel Mahkeme, zorunlu gördüğü durumlarda, sanığın SEGBİS yöntemi ile sorgusunu yapabilecek veya sorgusu yapılan sanığın bu sistem vasıtasıyla oturumlara katılmasına karar verebilecektir."

48. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2016 tarihli ve E.2015/8703, K.2016/749 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargılandığı suçtan dolayı mahkemenin yargı çevresi dışındaki bir cezaevinde tutuklu olup 27.02.2014 tarihli oturumda bizzat duruşmada hazır bulundurulurak, 05.09.2014 tarihli oturumda da sesli ve görüntülü iletişim tekniği kullanılarak sorgusu yapılan, ancak SEGBİS ile alınan sorgusu sırasında ve değişik tarihlerde sunduğu yazılı dilekçeleri ile, duruşmalara bizzat katılmak istediğini belirten sanığın, CMK'nın 196/5. maddesi hükmü gereğince; duruşmada hazır bulundurulmamasının dayanağı olan zorunlu nedenler karar yerinde gösterilmeden yokluğunda yargılama yapılarak hükmün teahhim edilmesi suretiyle savunma hakkının kısıtlanması,

Kanuna aykırı[dır.]"

49. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 26/5/2016 tarihli ve E.2016/1697, K.2016/3295 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"CMK'nın genel ilkeleri ve 196. maddedeki düzenleme Dairemizce benimsenen Y.C.G.K.'nın 10.06.2008 tarih ve 9-148-169 sayılı kararı ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İçtihatları göz önünde bulundurulduğunda; duruşmada hazır bulunma hakkı adil yargılamaya kapsamında değerlendirilmekte olup, bu hakkın sınırlanması ancak ciddi şekilde gerekli olması halinde istisna olarak uygulanmalıdır. A.İ.H.M.'nin Marcello Viola v. İtalya kararı temyiz duruşmasına ilişkindir. Bu nedenlerle kovuşturma aşamasında;

1-) Genel kural sanığın duruşmada hazır bulundurulmasıdır. Bu hak ciddi nedenlere dayalı olarak mahkeme kararı ile sınırlandırılabilir.

2-) İlk ve son savunmanın yapıldığı, esasa ilişkin delillerin toplandığı oturumlara sanığın SEGBİS yolu ile katılması, açık kabulüne dayalı olmalıdır.

3-) Sesli ve görüntülü yöntemle savunma alınması halinde sanık müdafinin talebi durumunda sanığın yanında bulunma olanağının sağlanması; koşulları gerçekleştiğinde savunma hakkının kısıtlanmadığı kabul edilebilecektir.

Tüm bu açıklamalar karşısında; duruşmalardan önce SEGBİS sistemiyle savunma yapmak istemediklerini ve mahkemede hazır bulunarak savunma yapmak istediklerini beyan eden sanığın müdafinin de aynı yöndeki talebine rağmen duruşmada hazır bulundurulmayarak SGBİS sistemiyle alınan savunma ile hüküm kurularak CMK 196/2 maddesine muhalefet etmek suretiyle savunma hakkının kısıtlanması,

...

Kanuna aykırı[dır.]"

50. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 28/6/2016 tarihli ve E.2016/3392, K.2016/4533 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"1-Ceza yargılamasının temel ilkelerinden biri 'doğrudan doğruluk-vasutasızlıktır.' Bu nedenle CMK'nın 193/1. maddesinde 'sanık olmaksızın yargılamaya olmaz' genel kuralına yer verildikten sonra istisnalar aynı Kanununun 193/2, 194/2, 195, 196, 200/1 ve 204. maddelerinde gösterilmiştir. Sanığın kabulüne bağlı olarak alt sınırı 5 yıl ve daha fazla hapis cezası gerektiren suçlar hariç olmak üzere istinabe yoluyla sorguya çekilebilecektir. Görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılarak sorgu yapma yöntemi CMK'nın 196/4. maddesi hükmüne göre mümkün kılınmıştır.

CMK'nın genel ilkeleri ve 196. maddedeki düzenleme Dairemizce benimsenen Y.C.G.K.'nın 10.06.2008 tarih ve 9-148-169 sayılı kararı ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İçtihatları göz önünde bulundurulduğunda; duruşmada hazır bulunma hakkı adil yargılamaya kapsamında değerlendirilmekte olup, bu hakkın sınırlanması ancak ciddi şekilde gerekli olması halinde istisna olarak uygulanmalıdır.

Bu açıklamalar karşısında; yargılandıkları suçtan tutuklu olan sanıkların duruşmada hazır edilerek savunmalarının tespiti yerine, SEGBİS sistemi aracılığıyla ifadeleri alınarak haklarında mahkumiyet kararı verilmesi,

...

Kanuna aykırı[dır.]"

51. Yargıtay 17. Ceza Dairesinin 19/12/2017 tarihli ve E.2016/16369, K.2017/16223 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Duruşmada hazır bulunmak isteyen sanığın, duruşmada hazır bulundurulması sadece ödev değil aynı zamanda bir haktır. (Yargıtay Ceza Genel Kurulu 10.06.2008, 9-148/169 sayılı kararı)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/1. maddesine göre; cezai bir suç ile itham edilen herkesin, kendini savunma, iddia tanıklarını sorguya çekme veya çektirme, duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir tercüman yardımından para ödenmeksizin yararlanması haklarını güvence altına almıştır. Duruşmada hazır bulunmaksızın bu hakları nasıl kullanabileceğinin anlaşılması zordur. (Colozza v. İtalya 12 Şubat 1985)

Adil bir ceza yargılaması sürecinin oluşumunda sanığın mahkeme nezdinde hazır bulunmasının büyük önemi bulunmaktadır. (Lala v. Hollanda 22 Eylül 1994) Bunun sebebi hem adil yargılama hakkının mevcudiyeti hem de beyanların doğruluğunun anlaşılması ve mağdur ile tanıkların beyanlarıyla karşılaştırılmasıdır. (Sedoviç v. İtalya)

Temyiz aşamasında davalının duruşma salonunda şahsen hazır bulunması ilk derece mahkemesinde görülmekte olan duruşmalarda hazır bulunmasına nispeten daha az önem arz etmektedir. (Kamasinsiki v. Avusturya, 19 Aralık 1989)

Adaletin gerçekten adil bir şekilde sağlanmasının demokratik bir toplumda tuttuğu yer göz önünde bulundurularak savunma hakkının kısıtlanmasına yönelik her bir tedbirin ciddi şekilde gerekli olmasına işaret edilmiştir. Daha az kısıtlayıcı bir tedbirin bulunması halinde o uygulanmalıdır. (Van Mechelen ve diğerleri)

Sözleşme ile garantiye alınan hakkın kullanılmasından vazgeçilmesi, bunun açıkça söylenmesi ile mümkün olabilir. (Zana/Türkiye)

CMK'nın genel ilkeleri ve 196. maddedeki düzenleme Y.C.G.K.'nın 10.06.2008 tarih ve 9-148-169 sayılı kararı ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İctihadları göz önünde bulundurulduğunda; duruşmada hazır bulunma hakkı adil yargılama kapsamında değerlendirilmekte olup, bu hakkın sınırlanması ancak ciddi şekilde gerekli olması halinde istisna olarak uygulanmalıdır. A.İ.H.M.'nin Marcello Viola v. İtalya kararı temyiz duruşmasına ilişkindir. Bu nedenlerle kovuşturma aşamasında;

1-) Genel kural sanığın duruşmada hazır bulundurulmasıdır. Bu hak ciddi nedenlere dayalı olarak mahkeme kararı ile sınırlandırılabilir.

2-) İlk ve son savunmanın yapıldığı, esasa ilişkin delillerin toplandığı oturumlara sanığın SEGBİS yolu ile katılması, açık kabulüne dayalı olmalıdır.

Tüm bu açıklamalar karşısında; bozma sonrası yapılan yargılamada SEGBİS sistemiyle kendisine bağlanan sanığın, savunma yapmak istemediğini ve mahkemede hazır bulunarak savunma yapmak istediğini beyan etmesine rağmen duruşmalarda hazır bulundurulmayıp SEGBİS sistemi aracılığıyla yargılaması yapılarak mahkumiyetine karar verilmesi suretiyle savunma hakkının kısıtlanması,

Bozmayı gerektirmiş[ti]."

52. Yargıtay 17. Ceza Dairesinin 8/10/2019 tarihli ve E.2019/8212, K.2019/12041 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

15/8/2017 tarihinde yürürlüğe giren 694 sayılı KHK'nın 147. maddesiyle CMK'nın 196. maddesinde yapılan ve 1/2/2018 tarihli 7078 sayılı Yasa'nın 142. maddesiyle aynen kabul edilen değişiklikle;

Hakim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusunun yapılabilmesine veya duruşmalara katılabileceğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

Anılan kanun gerekçesinde de; düzenlemeyle sanığın duruşmada hazır bulunmasının tarafların güvenliklerini tehlikeye düşürmesine veya davanın makul sürede sonuçlandırılmasına engel olması ya da buna benzer başka sebeplerin varlığı ile mahkemece zorunlu görülmesi halinde, yurt içinde bulunan sanığın sorgusunun SEGBİS kullanılmak suretiyle yapılabilmesi veya duruşmalara katılabilemesinin öngörüldüğü, Nitekim YGGK'nın 13/2/2018 tarihli, 2016/16-814 Esas ve 2018/42 Karar sayılı ve 27/2/2018 tarihli, 2017/16-33 Esas ve 2018/74 Karar sayılı ilamlarında da, yukarıda belirtilen kanun değişikliği itibarıyla hakim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda alt sınırı beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan yargılanan ve mahkeme huzuruna getirilme talebi bulunan sanığın SEGBİS yöntemi ile sorgusunun yapılmasına ve duruşmalara katılımına karar verilmesinin bozma sebebi oluşturmayacağına karar verilmiştir.

Bozma sonrasında SEGBİS sistemi aracılığıyla ifade vermek istemeyen sanığın sorgusunun kanun gerekçesinde de belirtildiği gibi zorunlu görülen tarafların güvenliklerinin tehlikeye düşmesi veya davanın makul sürede sonuçlandırılmasına engel olması gibi hangi durumların gözönünde bulundurulduğu açıklanıp belirtilmeden duruşmada hazır bulundurulmayıp, SEGBİS aracılığıyla sorgusu yapılarak mahkumiyetine karar verilmesi suretiyle savunma hakkının kısıtlanması,

Bozmayı gerektirmiş[tir.]”

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

53. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

54. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında, Sözleşme'de açıkça düzenlenmemiş olmasına rağmen Sözleşme'nin 6. maddesinin amaç ve hedefleri bir bütün olarak gözetildiğinde suç isnadı altında olan bir kimsenin yargılamaya katılma hakkının bulunduğu kabul edilmektedir (*Hermi/İtalya* [BD], B. No:18114/02, 18/10/2006, § 59). Buna göre bir bütün olarak değerlendirildiğinde Sözleşme'nin 6. maddesi sanığa duruşmaya fiilen katılma hakkı tanımaktadır. Söz konusu madde, ilke gereği diğerlerinin yanı sıra yalnızca duruşmalara katılma hakkını değil aynı zamanda duruşmaları dinleme ve izleme hakkını da kapsamaktadır (*Stanford/Birleşik Krallık*, 23/2/1994, § 26).

55. AİHM, ceza davalarında video konferans sistemi aracılığı ile duruşma yapılmasının savunma açısından güçlükler sebebiyle ve duruşmada hazır bulunma hakkını ihlal ettiği yönündeki şikâyeti *Asciutto/İtalya* (B. No: 35795/02, 27/11/2007) kararında incelemiştir.

56. Anılan karara konu olayda, üyesi olduğu mafya örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlediği suçlar nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen başvurucu bu cezaya karşı istinaf yoluna başvurmuştur. Hakkındaki hapis cezasının infazı kapsamında özel bir tutukluluk rejimine tabi olarak ceza infaz kurumunda tutulan başvurucu, dışarıyla olan ilişkilerinin kısıtlanması sebebiyle ağır ceza mahkemesi ve istinaf mahkemesinde görülen duruşmalarda hazır bulundurulmamıştır. Başvurucunun bu duruşmalara katılımı video konferans sistemi aracılığı ile sağlanmıştır (*Asciutto/İtalya*, §§ 5-21).

57. AİHM, *Asciutto/İtalya* kararında başvurucunun hâkim önüne çıkarılmamasının ve duruşmalara video konferans sistemi aracılığı ile katılmak zorunda bırakılmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiği şikâyetini kabul edilemez bulmuştur. AİHM, yaptığı değerlendirmede öncelikle hakkaniyete uygun bir ceza yargılaması için sanığın mahkeme huzuruna çıkarılmasının büyük önem arz ettiğine ilişkin içtihadını hatırlatmıştır (*Asciutto/İtalya*, § 57). Bu içtihadı göre sanık duruşmada hazır bulunmadan Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasında özel olarak düzenlenen "bizzat savunma", "tanık sorgulama veya sorgulatma" ve "ücretsiz tercüman yardımından yararlanma" haklarının kullanılması zordur. Dolayısıyla sanığın duruşmada hazır bulunma hakkını güvence altına alma yükümlülüğü Sözleşme'nin 6. maddesinin temel gerekliliklerindedir (*Hermi/İtalya*, §§ 58, 59). Dahası duruşmada hazır bulunma hakkı sanığın savunmasının doğruluğunu kanıtlama, onu tanık ve mağdur ifadeleriyle karşılaştırma olanağı sunar (*Medenica/İsviçre*, B. No: 20491/92, 12/12/200, § 54).

58. AİHM; sanığın video konferans yöntemi ile duruşmalara katılmasının tek başına Sözleşme'ye aykırı olmadığını, ancak her bir davanın kendine özgü koşulları dikkate alındığında bu yöntemin uygulanmasının meşru bir amaç taşınması ve uygulamaya ilişkin koşulların Sözleşme'nin 6. maddesinde öngörüldüğü şekliyle savunma haklarına ilişkin gerekliliklerle uyumlu olması gerektiğini belirtmiştir (*Asciutto/İtalya*, § 64).

59. Video konferans uygulaması, diğer hususların yanında tutuklu veya hükümlülerin ceza infaz kurumundan duruşma salonuna transferleri nedeniyle oluşan gecikmelerin azaltılması ve yargılamaların hızlandırılması amacını taşımaktadır (*Marcello Viola/İtalya*, B. No: 45106/04, 5/1/2007, § 70). Bu nitelikteki imkânlarla başvurmak bizzat duruşmada hazır bulunma hakkının amaçlarıyla çelişmemektedir. Fakat tutuklunun veya hükümlünün yargılama sürecini takip edebilmesi, duruşmada dinlenen insanları görebilmesi ve sarf edilen ifadelerden haberdar olabilmesi, ayrıca kendisinin de mahkeme, tanıklar ve diğer ilgililer tarafından görülmesinin ve dinlenilmesinin teknik engeller bulunmaksızın garanti edilmesi gerekir (*Sakhnovskiy/Rusya* [BD], B. No: 21272/03, 2/10/2010, § 98; *Marcello Viola*, §§ 72-74).

60. Bu ilkelere göre *Asciutto/İtalya* kararında somut olayı değerlendiren AİHM başvurucunun farklı bir ceza infaz rejimine tabi tutulan bir tutuklu olması nedeniyle ilgili ceza mevzuatında öngörülen hükümler çerçevesinde video konferans yöntemi ile ağır ceza mahkemesi ve istinaf mahkemesinde görülen duruşmalara katılımının sağlandığına dikkat çekmiş, bu yöntemin uygulanmasının meşru bir amaç taşıyıp taşımadığını ve yöntemin

uygulandığı koşulların savunma haklarına riayet edip etmediğini incelemiştir. Bu incelemede öncelikle başvuru mafya üyesi olma suçundan yargılandığı gözönüne alınarak kaçma veya suikasta uğrama riskinin mevcut olması nedeniyle duruşma salonuna transferinin ağır güvenlik tedbirleri alınmasını gerektirdiğini ve davanın duruşma salonunda hazır bulunan diğer tarafları ile tanıklara baskı uygulama gücünün bulunduğunu belirtmiştir. Bu durumda başvuru salonuna transferinin zorluğuna vurgu yapan AİHM video konferans yönteminin uygulanmasının kamu düzenini koruma, tanıkların ve mağdurların güvenliğini ve özgürlüğünü sağlama, aynı zamanda yargılamayı makul sürede tamamlama gibi meşru amaçlar taşıdığı kanaatine varmıştır. Video konferans yönteminin uygulanmasına ilişkin koşulların savunma haklarına uyup uymadığı hususunda yapılan incelemede ise başvuru duruşmada hazır bulunan kişileri görme ve söylenenleri duyma imkânına sahip olduğunu, yargılamada teknik nitelikte sorunlar yaşandığı hususunda bir şikâyetin dile getirilmediğini ve ilgili mevzuata göre başvuru müdafinin video konferans bağlantısı kurulan odada hazır bulunma hakkına sahip olduğunu gözeterek başvuru video konferans yöntemi ile ağır ceza mahkemesi ve istinaf mahkemesindeki duruşmalara katılımının davanın diğer tarafına göre savunma açısından başvurucuyu dezavantajlı duruma düşürmediği ve sonuç olarak Sözleşme'nin 6. maddesinde öngörüldüğü şekilde savunma hakkının kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır (*Asciutto/İtalya*, §§ 63-69)

V. İNCELEME VE GEREKÇE

61. Mahkemenin 6/2/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

62. Başvuru, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak geliri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

63. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuru açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

64. Başvuru; SEGBİS aracılığı ile duruşma yapılmasının savunma açısından kendisini zor duruma düşürmesi nedeniyle bu şekilde duruşmaya katılmayı reddettiğini, ilgili mevzuat hükümlerine ve yerleşik içtihada göre esas hakkındaki mütalaanın yüzüne karşı okunması gerektiği hâlde giyabında duruşma yapıldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

65. Bakanlık görüşünde; SEGBİS ile ilgili mevzuat hakkında açıklamalarda bulunularak SEGBİS yönteminin hangi durumlarda uygulanabileceğinin, hangi merciin bu yöntemin kullanılmasına karar verme yetkisine sahip olduğunun ve ses-görüntü bağlantısı için gerekli olan teknik altyapıya ilişkin koşulların ilgili mevzuatta açık bir şekilde düzenlendiği belirtilmiştir. Görüş yazısında; SEGBİS ile ifadesi alınanların duruşma salonundakileri görebilme ve söylenenleri duyabilme imkânı bulunduğu, yargılama makamının ve duruşmada hazır bulunan diğer kişilerin de aynı şekilde ifade alma, beyanda bulunma ve soru yöneltme gibi yargısal işlemleri karşılıklı olarak gerçekleştirebilme

imkânına sahip oldukları, başka bir ifadeyle SEGBİS'in içerdiği bu özellikler sayesinde yargılamanın unsurlarından biri olan yüz yüzelik ilkesinin gerçekleştiği belirtilmiştir. Ayrıca somut olayda SEGBİS aracılığı ile alınan bir ifade ya da savunma bulunmadığına dikkat çekilmiş; başvurunun ilk duruşmada yargılamayı yapan mahkeme önünde avukatının katılımıyla ve tercüman aracılığıyla savunma yapıldığı belirtilmiştir.

66. Bakanlık görüşünde ayrıca; yargılama devam ederken başka bir ildeki ceza infaz kurumuna nakledilen başvurunun transferi sırasında güvenlik sorunu yaşanabileceği gözetilerek duruşmalara SEGBİS bağlantısı kurulmak suretiyle katılımının kararlaştırıldığı, SEGBİS ile duruşmalara katılmayı reddetmesi nedeniyle başvurunun yokluğunda fakat müdafinin katılımıyla yargılamanın sürdürüldüğü, bu şekildeki bir yargılamanın adil yargılanma hakkının görünüşlerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine aykırılık teşkil etmediği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

67. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

68. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkı yönünden incelenmiştir.

69. Anayasa Mahkemesi SEGBİS'in kullanılmasını daha önce *Erdal Korkmaz ve diğerleri* (B. No: 2013/2653, 18/11/2015, §§ 98-105) başvurusuna ilişkin kararında *kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı* yönünden ele almıştır. Karara konu olayda silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin olarak başlatılan soruşturma kapsamında tutuklanan başvurucular, tutukluluk incelemesini yapan hâkim huzuruna çıkarılmadıklarını ve incelemenin SEGBİS vasıtasıyla yapıldığını belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir (*Erdal Korkmaz ve diğerleri*, § 98). Anılan kararda, SEGBİS'in duruşma salonundakileri görebilme ve söylenenleri duyabilme imkânı sağladığı ve bu sistemde yargılamanın taraflarının yargısal işlemleri karşılıklı olarak gerçekleştirilebildikleri vurgulandıktan sonra SEGBİS vasıtasıyla yapılan yargılamada yüz yüzelik ilkesinin sağlandığı ifade edilmiştir (*Erdal Korkmaz ve diğerleri*, § 103).

70. Anayasa Mahkemesi daha önce başvuru sahiplerinin ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya katılmalarının sağlanmasını, *adil yargılanma hakkı* kapsamındaki *duruşmada hazır bulunma hakkı* yönünden kapsamlı bir şekilde değerlendirmemiştir. Dolayısıyla *suç isnadına ilişkin uyumsuzluklarda* adil yargılanma hakkı kapsamındaki *duruşmada hazır bulunma hakkına* yönelik müdahalelerle ilgili ilk esaslı değerlendirme bu kararda yapılacaktır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

71. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

72. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan*, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

73. Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılama kavramından hareket ederek adil yargılanma hakkının gereklerini saptamıştır. Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında adil yargılanma hakkının gereklerinden birinin de duruşmada hazır bulunma hakkı olduğu AİHM'in birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının duruşmada hazır bulunma hakkını da kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

74. Sanığın duruşmada hazır bulunması hem savunma hakkının etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamakta hem de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine işlerlik kazandırmaktadır. Ceza adaletinin hakkaniyete uygun şekilde gerçekleştirilmesi için sanığın mahkemenin huzuruna çıkarılması büyük önem arz etmektedir. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine dayalı bir yargılama sisteminin benimsenmesi, sanığın duruşmada hazır bulunmasını gerektirmektedir. Anılan hak, sadece duruşmada hazır bulunmayı değil duruşma sürecini takip etmeyi, iddiaları ve tanık ifadelerini dinlemeyi, iddia/savunmaları destekleyecek şeyleri ileri sürmeyi de içerir. Dolayısıyla duruşmada hazır bulunma hakkı, sanığın yargılamaya etkili katılım hakkıyla da doğrudan ilişkilidir. Suç isnadı altındaki bir kimse duruşmada hazır bulunarak yargılamaya etkin olarak katılmakta, hakkında kurulacak hükmün inşasına ortak olmakta ve yargılamaya yön verme imkânına kavuşmaktadır. Hâkimler de bu hak vesilesiyle sanığın tutum ve davranışları ile kişisel özelliklerini gözlemlene imkânı elde etmektedir.

75. Duruşmada hazır bulunma hakkı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan savunma hakkıyla da sıkı bağlantılıdır. Ceza yargılamasında hakkaniyete uygun bir yargılamanın en önemli unsuru olan *bizzat savunma* hakkının sağlanabilmesi için sanığın duruşmada hazır bulunma olanağına sahip olması gerekir. Özellikle mahkemenin vereceği hükmü etkileyebilecek nitelikteki değerlendirmelerin veya başka esaslı işlemlerin yapıldığı *kritik aşamalarda* sanığın duruşmada hazır bulunması büyük önem taşımaktadır. Duruşmada hazır bulunma hakkı, kişinin kendi davasının duruşmasına bizzat veya müdafii ile birlikte katılması anlamına gelmektedir. Böylelikle olayı en iyi bilebilecek durumda olan sanık, delillerin tartışılmasını sağlayarak aleyhinde olan delilleri çürütme ve mahkemenin vereceği kararı etkileme imkânı bulacak ve böylelikle savunmasının doğruluğunu ispatlayabilecektir.

76. Duruşmada hazır bulunma hakkı tanık sorgulama veya sorgulatma ve tercüman yardımından yararlanma haklarıyla da yakından bağlantılıdır. Duruşmada hazır bulunmayan sanığın anılan haklarını etkili şekilde kullanması zordur. Duruşmada hazır bulunma hakkı, anılan hakların kullanılmasını gerektiren durumlarda sanığa savunmasını planlayarak mahkeme önünde en uygun ve etkili şekilde yapabile, tanıklara soru sormak suretiyle

onların beyanlarının zayıf/itibar edilemez noktalarını ortaya koyabilme ve böylece yargılamanın sonucunu etkileyebilme imkânı vermektedir. Dolayısıyla -görüntü ve ses kalitesi yüksek olan araçlardan yararlanılsa bile- uzaktaki sanığın ses ve görüntüsünün duruşma salonuna aktarılmasının sağladığı menfaat ile onun duruşma salonunda fiziksel olarak yer almasının sağladığı menfaat aynı değildir. Bunun için anılan hak sadece istisnai hâllerde sınırlandırılabilir.

77. Duruşmada hazır bulunma hakkı, ilgili usul kanunlarında da düzenlenmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 193. maddesinin (1) numaralı fıkrasında sanık hazır olmaksızın duruşma yapılamayacağı kuralı hükme bağlanmıştır. Buna göre Kanun'un ayırık tuttuğu hâller saklı kalmak üzere hazır bulunmayan sanık hakkında duruşma yapılmaz. Kanun'un ayırık tuttuğu hâllerden biri aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanısına varılırsa sorgusu yapılmamış olsa da davanın sanığın yokluğunda bitirilebileceği şeklinde düzenlenmiştir. Diğerleri de aynı Kanun'un 194., 195., 196., 200. ve 204. maddelerinde düzenlenmiştir. Ancak bireysel başvuru incelemelerinde ölçü norm Anayasa'dır; kanuna uygunluk denetimi yapılmamaktadır. Bu nedenle yapılan müdahalenin anayasal koşullara da uygun olması gerekir.

78. Somut olayda başvuruçunun duruşma salonunda bizzat hazır bulunma talebinin Mahkemece reddedilmesi ve SEGBİS aracılığı ile katılımının sağlanmaya çalışılması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

79. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan duruşmada hazır bulunma hakkı mutlak olmayıp -istisnai olarak- sınırlamalara konu olabilir. Ancak yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

80. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

81. Bu sebeple müdahalenin somut başvuruya ilişkin olarak Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan kanun tarafından öngörülmeye, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

82. Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmakta olan başvuruçunun duruşmada bizzat hazır bulunma talebinin Mahkemece reddedilmesi 5271 sayılı Kanun'un 196. maddesinin (4) numaralı fıkrasına dayanmaktadır. Dolayısıyla anılan müdahalenin kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

83. Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır.

84. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların dahi hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunmaktadır. Ayrıca Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak da bu hakların sınırlanması mümkün olabilmektedir. Buna göre Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015; E.2016/37, K.2016/135, 14/7/2016, § 9; E.2013/130, K.2014/18, 29/1/2014; *Sevim Akat Eşki*, B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33).

85. Anayasa'nın 36. maddesinde özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Bu durumda Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin somut olay bakımından sınırlandırma sebebi olarak kabul edilip edilemeyeceği araştırılmalıdır.

86. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yaşam ile maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme haklarına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan hüküm ile devlete verilen yaşam hakkını koruma ödevinin suç isnadı altındaki kişilerin Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının bir unsuru olan duruşmada hazır bulunma hakkının sınırlanmasında dikkate alınması gerekmektedir.

87. Somut olayda başvurunun duruşmaya bizzat katılma talebi, transfer esnasında kendisinin ve kamu görevlilerinin yaşamı yönünden risk oluşturduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Buna göre müdahalenin kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması, bunun yanı sıra gerek tutuklu kişinin gerekse tutukluya refakat edecek güvenlik görevlilerinin yaşamının ve vücut bütünlüğünün korunması amaçlarını taşıdığı, bunun da Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında meşru bir amaç olduğu sonucuna varılmıştır.

88. Diğer taraftan Anayasa'nın 141. maddesinde yargıya davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi de verilmiştir. Bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça uyumsuzlukların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi, yargıya ilişkin anayasal kuralların etkililiğinin sağlanması bakımından gerekli görülebilir (AYM, E.2013/85, K.2013/95, 22/9/2010). Somut olayda başvurunun duruşmaya bizzat katılma talebi, daha önce huzurda savunma yaptığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Dolayısıyla tutuklu veya hükümlülerin ceza infaz kurumundan duruşma salonuna transferleri nedeniyle oluşan gecikmelerin azaltılması ve yargılamaların hızlandırılması sebebiyle duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik olarak da meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

(3) Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

89. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözütülmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

90. Buna göre duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için amacı gerçekleştirmeye *elverişli* olmasının yanında *gerekli* olması da gerekir. *Gereklilik* yukarıda da ifade edildiği üzere hakka müdahale teşkil eden birden fazla araç arasından hakkı en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Buna göre hak ve özgürlüğü sınırlayan tedbirlerden hangisi diğerlerine nazaran hakkın norm alanına daha az müdahale edilmesi sonucunu doğuruyorsa o tedbirin tercih edilmesi gerekir. Bununla birlikte hakka müdahale oluşturacak aracın seçiminde kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir payının bulunduğu da kabul edilmelidir. Zira yetkili kamu makamları, öngörülen amaca ulaşılması bakımından hangi aracın etkili ve verimli sonuçlar doğuracağına ilişkin olarak isabetli karar verme noktasında daha iyi bir konumdadır. Özellikle alternatif aracın bulunmadığı veya mevcut alternatiflerin öngörülen meşru amaca ulaşılması bakımından etkili olmadığı ya da daha az etkili olduğu durumlarda kamu makamlarının araç seçimi hususundaki tercih yetkisinin *gereklilik* kriterini sağlamadığının söylenebilmesi için çok güçlü nedenlerin bulunması gerekir.

91. Duruşmada hazır bulunma hakkının -doğası gereği- ceza hukukunun çekirdeğini oluşturan konularda daha katı bir biçimde uygulanması gerekmektedir. Özellikle hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren suçlara ilişkin yargılamalarda, hükmü değiştirebilecek nitelikteki değerlendirmelerin veya başka esaslı işlemlerin yapıldığı *kritik aşamalarda* suç isnadı altındaki kişinin duruşmada hazır bulunmasının oluşturacağı menfaatin boyutu önem taşımaktadır. Suç isnadına ilişkin yargılamalarda esaslı işlemlerin yapıldığı bir aşamada sanığın duruşmada hazır bulunması asıldır, istisnai hâllerde gıyapta yargılama yapılabilir. Dolayısıyla *gereklilik ilkesi* yönünden duruşmada hazır bulunma hakkı ancak olayın koşullarının *zorunlu kıldığı* durumlarda sınırlanabilecektir. Bu bakımdan duruşmada hazır bulunma hakkını sınırlayan herhangi bir tedbirin öncelikle *gerekli* olduğunun gösterilmesi gerekir. Bu çerçevede sanığın duruşmada hazır bulunmamasını zorunlu kılan bir olgunun varlığı derece mahkemelerince somut ve olaya uygun bir gerekçeyle ortaya konulmalıdır.

92. Bilindiği üzere SEGBİS; Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği, kaydedildiği, saklandığı ses ve görüntü bilişim sistemi olarak tanımlanmaktadır (*Erdal Korkmaz ve diğerleri*, § 99). Esasen SEGBİS'in suç isnadına ilişkin uyumsuzluklar ile medeni hak ve yükümlülüklerle -ve bu bağlamda cezaların infazına- ilişkin uyumsuzluklarda uygulanması kategorik olarak Anayasa'ya aykırı bir durum değildir. Aksine kişilerin duruşmalara sesli ve görüntülü bir bilişim sistemi kullanılarak katılmalarına imkân tanınması veya adli merciler önünde kendilerini sözlü olarak ifade edebilmeleri bizzatihi bu kişilerin adli süreçlere katılımlarını büyük ölçüde kolaylaştıran bir işleve sahiptir. Bu itibarla Türk hukuk uygulamasında yakın dönemde gerçekleştirilen en önemli projelerden biri olan UYAP'ın ve bunun bir parçası olan SEGBİS'in adil yargılanma hakkı bağlamında sağladığı yararlar ve bu sistemlerin geliştirilerek uygulanmaya devam edilmesinin önemi inkâr edilemez.

93. Bununla birlikte SEGBİS'in kullanılması yoluyla duruşmaya katılmanın duruşmada bizzat hazır bulunmaya göre kişilere kendilerini yargı makamları önünde sözlü olarak ifade etme ve yargılama sürecine aktif olarak katılım sağlama yönünden daha sınırlı bir menfaat sağladığı da gözardı edilmemelidir. Bu durumda kişinin duruşmada bizzat hazır bulunma hakkına belirli ölçüde sınırlama getiren bir uygulama olan SEGBİS vasıtasıyla duruşmaya katılımının neden gerekli olduğu derece mahkemelerince gösterilmelidir. Bu gerekliliğin ortaya konulması bağlamında, kişilerin duruşmada bizzat hazır bulunmayı talep etmelerine rağmen SEGBİS yoluyla katılımlarının neden yeterli görüldüğünün ve duruşmada bizzat hazır bulunmayı imkânsız hâle getiren veya büyük ölçüde zorlaştıran koşulların neler

olduğunun ifade edilmesi gerekir. Bu çerçevede talepte bulunan kişilerin duruşmada bizzat hazır bulunmasına imkân sağlayan alternatif tedbirlerin uygulanabilirliğinin hatırdta tutulması önemlidir. Duruşmada bizzat hazır bulunmanın önemine istinaden kanun koyucu da 5271 sayılı Kanun'un uygulandığı durumlarda hâkim veya mahkemenin ancak *zorunlu görüldüğü durumlarda* görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle duruşmalara katılma karar verilebileceğini düzenlemiştir.

94. Müdahalenin *gerekli* olduğunun ortaya konulduğu hâllerde ise sanığın duruşmada hazır bulunmamasının yargılamanın adilliğine bir bütün hâlinde zarar verip vermediği ölçülülük ilkesinin diğer bir unsuru olan *orantılılık* açısından gözönüne alınmalıdır. Bu kapsamda duruşmada bizzat hazır bulundurulmayan tarafın diğer tarafça ileri sürülen görüşler ve kanıtlar hakkında bilgi sahibi olup olmadığı veya bunlara yorum yapıp yapmadığı, dezavantajlı duruma düşürülmeksizin davaya etkili katılımının sağlanmasında makul bir fırsata sahip olup olmadığı hususları detaylı bir incelemeye tabi tutulmalıdır. *Orantılılık* açısından yapılacak değerlendirmede, yokluğunda gerçekleştirilen işlemin sanığın duruşmada fiziken hazır bulunmasını gerektiren (esashi) nitelikte bir işlem olup olmadığına da bakılmalıdır.

95. Diğer taraftan duruşmada hazır bulunma hakkından açıkça veya örtülü şekilde feragat edilmesi mümkündür. Her iki durumda da feragatin tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olması ve aynı zamanda kamu yararına aykırılık taşımaması gerekir. Duruşmada hazır bulunma hakkından feragat, savunma tarafına bu haktan vazgeçmesiyle orantılı asgari güvenceler sağlanmadıkça kamu yararına uygunluk taşımaz. Ayrıca örtülü feragatin geçerli olabilmesi için sanığın söz konusu eylemlerinin sonuçlarını makul olarak öngörebileceğinin ortaya konulması gerekmektedir. Dolayısıyla yetkili yargı organlarının bu konuda varsayma dayalı bir değerlendirme yapmaması gerekir.

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

96. Yargılamaya, başvurusunun Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutukluluğu devam ederken başlanmıştır. Başvurucu 15/3/2016 tarihli oturuma müdafii ile katılarak ve resen atanan bir tercümanın yardımından yararlanarak savunma yapmıştır. Bu arada başvurusunun Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevki yapılmış ve alınan ara kararı gereğince başvurusunun SEGBİS odasında hazır edilerek sonraki celseye video konferans yöntemiyle katılması kararlaştırılmıştır. Sonraki (14/4/2016 tarihli) celsede İnfaz Kurumu idaresi tarafından başvurusunun SEGBİS vasıtasıyla duruşmaya katılmak istemediği bildirilmiştir. Aynı celsede Cumhuriyet savcısı esas hakkındaki görüşünü açıklamış, sanık müdafiiin esasa ilişkin savunma yapmak için süre talep etmesi nedeniyle hüküm verilmesi sonraki celseye ertelenmiştir.

97. 12/5/2016 tarihli son celsede de başvurusunun müdafii hazır bulunmuş, İnfaz Kurumu idaresi tarafından başvurusunun SEGBİS vasıtasıyla duruşmaya katılmak istemediği bildirilmiştir. Bunun üzerine Mahkeme; başvurusunun savunmasının esaslı bölümünü huzurda yaptığını, Van il merkezinde ve çevresinde meydana gelen terör olayları nedeni ile başvurusunun Ankara'dan duruşmaya bizzat getirilmesi esnasında kendisinin ve kamu görevlilerinin yaşamının tehlikeye düşebileceğini ve SEGBİS yöntemiyle duruşmaya katılımın sağlanmasının da yasal olduğunu belirterek yargılamaya devam etmiştir. Aynı celsede Cumhuriyet savcısı esas hakkındaki görüşünü yinelemiş; başvuru müdafiiin esas hakkındaki savunmasını yapmasından sonra yargılama bitirilerek hüküm tefhim edilmiştir.

98. Başvurucu, aşamalarda ibraz ettiği dilekçelerinde video konferans yönteminin rızaya bağlı olduğuna dair Yargıtay kararlarının bulunduğunu belirtmiş; ısrarla duruşmalara bizzat katılmak istediğini dile getirmiştir.

99. Ölçülülük ilkesi açısından ilk olarak müdahalenin *elverişli* olup olmadığı incelenmelidir. Somut olayda başvurunun SEGBİS yoluyla duruşmaya katılımının sağlanmak istenmesinin amacı Mahkemenin bulunduğu il merkezinde ve çevresinde meydana gelen terör olayları nedeniyle duruşma salonuna transfer sırasında başvurunun ve görevlilerin güvenliği açısından zorluk yaşanmaması ve makul sürede yargılama yapılmasıdır. Buna göre başvurunun transferinin güvenlik sorunu oluşturabileceği kaygısı ve yargılamanın uzun sürmemesi gibi meşru amaçlara ağırlık verilerek duruşmada hazır bulunma hakkına sınırlama getirilmesi anlaşılabilir bir durumdur. Başvurunun duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin başvurunun ve kamu görevlilerinin yaşam haklarının korunması ve makul sürede yargılama yapılması amaçlarına ulaşılması bakımından *elverişli* bir araç olduğu söylenebilir.

100. İkinci olarak müdahalenin *gerekli* olup olmadığı incelenmelidir. Ölçülülük denetiminde *gereklilik* ölçütü, müdahalede bulunulurken en hafif aracın seçilmesi anlamına gelmektedir. Terör örgütü üyeliği gibi nitelikli bir suçtan yargılanan başvuru, yargılama sürerken ceza infaz kurumunun kapasitesinin aşılması ve güvenlik gibi diğer nedenlerle Mahkemenin yargı çevresi dışındaki bir ceza infaz kurumuna sevk edilmiştir (bkz § 23). Bununla birlikte anılan nedenler kararda gösterilmemiştir. Dahası yargı organları ile Ceza İnfaz Kurumu idaresinin başvurunun duruşmada hazır bulunma hakkının gerekliliklerinin sağlanmasına uygun şekilde planlama yaptığına (sevk kararından önce başvurunun devam eden yargılamasına ilişkin duruşma tarihinin dikkate alınıp alınmadığına ve sevkten sonra başvurunun duruşma tarihinde Mahkemeye transfer edilmesi için gerekli güvenlik önlemlerinin alınması noktasında makul bir çaba gösterildiğine) dair bir veriye de ulaşılamamıştır. Somut olayda ilk derece mahkemesi başvurunun duruşmada hazır bulunma talebini genel olarak bir güvenlik sorununun varlığına işaret ederek reddetmiş, duruşmaya katılması yönünde bir çaba içine girmemiştir.

101. İlk oturumda bizzat hazır bulundurulacak sonraki oturumlarda sesli ve görüntülü iletişim tekniği kullanılmak suretiyle duruşmaya katılımı sağlanmaya çalışılan, ancak değişik tarihlerde yazılı dilekçelerle duruşmalara bizzat katılmak istediğini ısrarla belirten başvurunun yokluğunda Cumhuriyet savcısı esas hakkındaki görüşünü bildirmiş ve Mahkemece hüküm verilmiştir. Diğer bir ifadeyle Mahkeme esas hakkındaki mütalaanın okunduğu ve başvuru hakkında hüküm verildiği, yani esaslı işlemlerin yapıldığı oturumlara başvurunun katılma taleplerini reddetmiştir. İlk derece mahkemesinin güvenlik gerekçesi makul görülmele birlikte örneğin duruşmanın daha uygun başka bir günde yapılabilmesi önünde herhangi bir engel olup olmadığı araştırılmamıştır. Başvurunun duruşmaya katılmasını mümkün kılmayan olaya özgü koşulların varlığı gösterilmemiş ve yeni bir duruşma günü verilmesi dâhil başka alternatiflerin de sonuçsuz kaldığı ortaya konulmamıştır. Başvuru anılan hakkından feragat de etmemiştir. Mahkemenin, başvurunun duruşmaya katılmasını sağlamak için herhangi bir alternatif yöntemi denemeden ve bunun mümkün olmayıp SEGBİS yönteminin kullanılmasının zorunlu olduğunu göstermeden başvurunun talebini reddettiği görülmektedir.

102. Bu çerçevede derece mahkemelerince diğer alternatifler değerlendirilmeden ve olaya özgü somut gerekçeler sunulmadan doğrudan başvurunun duruşmada hazır bulunma talebinin reddedilmesi, en uygun aracın seçilmemesi sebebiyle müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna yol açmaktadır. Dolayısıyla başvurunun esas hakkında işlemlerin yapıldığı duruşmada hazır bulunma talebinin reddedilmesinin *zorunlu* olduğu derece mahkemelerince somut bir biçimde ortaya konulmadığı için müdahalenin *gerekli* olmadığı sonucuna varılmıştır.

103. Müdahalenin *gerekli* olmadığı sonucuna varıldığından ölçülülük açısından ayrıca *orantılılık* incelemesi yapılmamıştır.

104. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

C. Bağımsız ve Tarafsız Bir Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

105. Başvurucu; yargılamada görev alan Cumhuriyet savcısının Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) soruşturmaları kapsamında terör örgütü üyesi olduğu iddiasıyla mesleğinden ihraç edilerek tutuklandığını, bu hususun da yargının tarafsızlığına ve bağımsızlığına zarar verdiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

106. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3), 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (*Veli Özdemir*, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

107. Somut olayda başvuru tarafından, bu iddianın başvuruya konu yargılamayı yapan mahkemenin bağımsızlığını ve tarafsızlığını ihlal eden hususlara ya da kendisine isnat edilen ve derece mahkemesince sabit görülen fiilleri, bu fiillere dayanılarak yapılan işlemlerin sıhhatini ne şekilde etkilediğine ilişkin somut ve hukuken kabul edilebilir herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bu itibarla başvuru, ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma, temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Dolayısıyla başvuru tarafından ileri sürülen bu iddianın temellendirilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

108. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

109. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

110. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi talebinde bulunmuştur.

111. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

112. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

113. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir. (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

114. İncelenen başvuruda duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

115. Bu durumda duruşmada hazır bulunma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Van 2. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Hicabi DURSUN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin duruşmada hazır bulunma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2016/41, K.2016/328) GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/2/2020 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Recep KÖMÜRÇÜ

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Başvuru Numarası : 2017/22672

Karar Tarihi : 6/2/2020

KARŞIOY GEREKÇESİ

Silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hakkında kamu davası açılan başvuru; yargılama sürecindeki tüm itirazlarına rağmen Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) yoluyla beyanlarının tespit edilmek istenmesi nedeniyle mahkeme salonunda savunma yapma hakkının elinden alındığını ve esas hakkındaki mütalaaya karşı itirazlarını bu nedenle yapamadığını ve bu uygulama sonucu adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

Başvuru Van Ağır Ceza Mahkemesindeki 15/03/2016 tarihli ilk duruşmaya tutuklu bulunduğu Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan getirilmiş, mahkeme önünde avukatı hazır olduğu halde iddianame okunduktan sonra tercümanı aracılığıyla savunmada bulunmuştur. Daha sonra terör suçlarından yargılanmakta olan tutuklu ve hükümlülerin ceza infaz kurumlarında 2016 yılı Mart ayı itibarıyla ses getirecek firar, ayaklanma veya rehlin alma gibi eylemlerde bulunacaklarına dair istihbarata dayalı bilgiler edinilmesi üzerine ceza infaz kurumlarının bağlı bulunduğu idareler, meydana gelebilecek olaylara karşı tedbir almaları hususunda bakanlık tarafından bilgilendirilmiştir. Bu kapsamda başvuru tutuklu bulunduğu Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun şehir merkezinde terör olaylarının sıklıkla yaşandığı mahallelere yakın olması sebebiyle infaz kurumunda meydana gelebilecek herhangi bir toplu eylemde mahalle sakinlerinin ve kurumdaki diğer hükümlü veya tutukluların eylemlere destek verme riskinin yüksek olduğu, koğuş kapasitesinin aşılması sonucu asayişe konu olaylarda artış yaşandığı gözeticiler terör suçundan yargılanan aralarında başvuru da bulunduğu bazı tutukluların başka ceza infaz kurumlarına nakledilmesi talep edilmiştir. Bunun üzerine başvuru 28/03/2016 tarihinde Ankara Sincan Ceza İnfaz Kurumuna sevk edilmiş, mahkeme tarafından başvuru duruşmaya SEGBİS aracılığıyla katılımının sağlanması için ceza infaz kurumuna müzekkere yazılmıştır.

SEGBİS, ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği ve kaydedildiği bir bilişim sistemidir. Bu sistemle ilgili gerekli düzenlemelere mevzuatta yer verilmiş, sistemin nasıl işleyeceği ayrıntılı bir şekilde açıklığa kavuşturulmuştur. SEGBİS sistemi ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemelerin yargı çevresi dışında bulunan veya mahkemede hazır bulunmayan kişilerin video konferans yoluyla dinlenilmesi ve savunmaları ile ifadelerinin alınması imkanı sağlanmıştır.

Davacının duruşmada hazır bulunma hakkı hem; savunma hakkının etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamakta hem de, silahların eşitliği ilkesine ve çelişmeli yargılama ilkelerine işlerlik kazandırmaktadır. Anılan hak, sadece duruşmada hazır bulunmayı değil, duruşma sürecini dinlemeyi, takip etmeyi, iddialarını ve savunmalarını ileri sürmeyi de içerir. SEGBİS ile ifadesi alınanların duruşma salonundakileri görebilme ve söylenenleri duyabilme imkânı bulunduğu gibi yargılama makamı ve duruşmada hazır bulunan diğer kişilerin de aynı şekilde ifade alma, beyanda bulunma ve soru yöneltme gibi yargısal işlemleri karşılıklı olarak gerçekleştirebilme imkânları vardır. Başka bir ifadeyle SEGBİS sisteminin içerdiği bu özellikler sayesinde yargılananın unsurlarından biri olan yüz yüzelik ilkesinin gerçekleşmesi önemli ölçüde sağlanmaktadır.

Anayasa'nın 141. maddesinde davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. SEGBİS sayesinde ceza infaz kurumuna veya yargılama makamının yargı çevresi dışında bulunan kişilerin bir an önce hâkim önüne çıkarılması ve haklarında makul sürede karar verilebilmesi olanağı sağlanmaktadır. Ayrıca

SEGBİS sisteminin kullanılması suretiyle, ceza infaz kurumunda bulunan kişilerin araç ile yargılamayı yürüten mahkeme huzuruna getirilmesine gerek kalmamakta, bu suretle nakiller sırasında meydana gelebilecek kaza veya terör saldırısı gibi ihtimaller bertaraf edilerek meydana gelebilecek zararlar önlenmektedir.

Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesinde, yargılamanın bütünlüğü içinde somut davanın kendine özgü koşulları dikkate alınmalıdır. Somut olaya bakıldığında başvuru 15/03/2016 tarihinde yapılan ilk duruşmada tutuklu olarak hazır bulunmuş, duruşma salonunda mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla savunma yapmış, savunmasında atılı suçları reddeden başvurucuya, dosyadaki tüm bilgi ve belgeler okunarak, bunlara karşı beyanları da sorulmuştur. Daha sonra güvenlik gerekçesiyle başvuru Ankara Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiş, mahkeme tarafından SEGBİS yoluyla duruşmalara katılması sağlanmaya çalışılmıştır. Başvurucunun, etkin bir savunma yapamayacağından bahisle SEGBİS odasında hazır bulunmayacağı ve duruşmaya bizzat katılmak istediği yönündeki talebini mahkeme değerlendirecek, başvurucunun birinci celse mahkemede hazır bulunarak savunmasını yaptığı, Van il merkezinde ve çevresinde meydana gelen terör olayları nedeniyle hem başvurucunun hem de kamu görevlilerinin güvenliğinin tehlikeye düşmesi ihtimali bulunduğu, başvurucunun bulunduğu ilden Van iline transferi sırasında güvenlik sorunları yaşanabileceği gerekçeleriyle, başvurucunun talebini reddetmiştir. 5271 Sayılı Kanun'un 196.maddesinin (5) numaralı fıkrası; *"Hastalık veya disiplin önlemi ya da zorunlu diğer nedenlerle yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastahane veya tutukevine nakledilmiş olan sanığın, sorgusu yapılmış olmak koşuluyla, hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen oturumlar için getirilmemesine mahkemece karar verilebilir."* şeklinde olup, görüldüğü üzere CMK 196. maddesinde belirtilen zorunlu nedenlerin gerçekleştiği mahkeme tarafından ortaya konulmuştur. Ayrıca, başvurucunun bulunmadığı ikinci ve üçüncü celselerde yalnızca mağdurun talimatla alınan ve soruşturma aşamasındaki ifadesinden farklı olarak sanık lehine verdiği beyan ve başvurucunun üzerinde ele geçirilen mektubun tercümesine ilişkin bilirkişi raporları okunarak, bu belgelere karşı hazır olan müdafiiye beyanları sorulmuş ve Cumhuriyet savcısı esas hakkında mütalaada bulunmuştur. Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaası iddianmeden farklı herhangi bir olgu ve olay içermediği gibi iddianame ile de tutarlılık taşımaktadır. İddianameye karşı da mağdur zaten bizzat duruşma salonunda, birinci celsede savunmada bulunmuş, sanık müdafii de Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasına karşı ayrıntılı savunma yapmıştır.

Sonuç olarak, yargılamanın bütünlüğü içerisinde somut davanın kendine özgü koşulları değerlendirildiğinde başvurucunun ilk celse duruşmaya katıldığı, üzerine atılı suçlamalara ilgili olarak ayrıntılı savunmalarda bulunduğu, güvenlik gerekçesiyle başka bir cezaevine nakledilmesi üzerine, mahkemenin başvurucunun SEGBİS sistemiyle duruşmalara katılmasını sağlamaya çalıştığı, Anayasa'nın 141. maddesi uyarınca da davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesine de hizmet eden SEGBİS sistemi ile başvurucunu beyanlarının alınmasına karar verildiği, bu sistemde dezavantajlı konumda olmayacak şekilde kendisini savunma, duruşma sürecine etkin bir şekilde dahil olma, duruşma salonundakileri net bir biçimde görebilme, söylenenleri duyabilme, herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan savunmasını yapma ve karşı tarafa soru yöneltebilme ve varsa müdafii yardımından da yararlanma imkanı sağlandığı, başvurucunun bizzat hazır bulunmadığı celselerde müşteki, mağdur yada tanığın dinlenmediği, esasa ilişkin bir işlem yapılmadığı, Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasının iddianmeden farklı olmadığı, sanığın bizzat ilk celse hazır olduğu duruşmada iddianameye karşı ayrıntılı savunmada bulunduğu, mahkemenin 5271 sayılı CMK'nın 196. maddesinde belirtilen

zorunlu nedenleri gerekçeleriyle birlikte ortaya koyduğu, bu nedenlerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edilmediği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmadım.

Üye
Hicabi DURSUN

Başvuru Numarası : 2017/22672

Karar Tarihi : 6/2/2020

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunca, birtakım eylemlerinin silahlı terör örgütüne eleman kazandırma organizasyonu içinde yer aldığını gösterdiğinden, bu nedenle de silahlı terör örgütü üyesi olduğundan bahisle cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasının görülmesi (karara bağlanması) sürecinde, başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

2. Kararda; başvurunun duruşma salonunda bizzat hazır bulunma talebinin Mahkemece reddedilmesi ve SEGBİS aracılığı ile katılımının sağlanmaya çalışılması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu, başvuru tarafından yargılamanın çeşitli aşamalarında ibraz edilen dilekçelerle video konferans yönteminin rızaya bağlı olduğuna dair Yargıtay kararları bulunduğu belirtilerek ısrarla duruşmalara bizzat katılmak istendiği dile getirilmesine karşın Mahkemece, Mahkemenin bulunduğu il merkezinde ve çevresinde meydana gelen terör olayları nedeniyle duruşma salonuna transfer sırasında başvurunun ve görevlilerin güvenliği açısından sorunlar yaşanabileceği, dolayısıyla başvurunun ve kamu görevlilerinin yaşam haklarının korunması ve makul sürede yargılama yapılması amaçlarıyla başvurunun duruşma salonunda duruşmada hazır bulunma hakkına SEGBİS yönteminin tercih edilmesi suretiyle müdahalede bulunulmasının elverişli bir araç olduğu, bununla birlikte terör örgütü üyeliği gibi nitelikli bir suçtan yargılanan başvuru yargılamanın devamı esnasında ceza infaz kurumunun kapasitesinin aşılması ve güvenlik gibi diğer nedenlerle Mahkemenin yargı çevresi dışındaki bir ceza infaz kurumuna sevk edilmiş olması karşın, bu nedenlerin mahkeme kararında gösterilmediği, dahası yargı organları ile Ceza İnfaz Kurumu idaresi tarafından, sevk kararından önce, başvurunun devam eden yargılamasına ilişkin duruşma tarihinin dikkate alınıp alınmadığına ve sevkten sonra başvurunun duruşma tarihinde Mahkemeye transfer edilmesi için gerekli güvenlik önlemlerinin alınması noktasında makul bir çaba gösterildiğine dair bir veriye de ulaşılmadığı; ayrıca ilk derece mahkemesince, başvurunun duruşmaya katılmasını mümkün kılmayan olaya özgü koşulların varlığı gösterilmeden duruşmada hazır bulunma talebinin genel olarak ve bir güvenlik sorununun varlığına işaret edilerek reddedildiği, duruşmanın daha uygun başka bir günde yapılabilmesi gibi başvurunun duruşmaya katılımının sağlanması yönünde bir çaba içine girilmediği, alternatif yöntemler bakımından SEGBİS yönteminin kullanılmasının zorunlu olduğu gösterilmeden başvurunun talebinin reddedildiği, hal böyle olunca da başvurunun esas hakkında işlemlerin yapıldığı duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna varılarak, başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

3. Aşağıda açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne dayalı karara katılmadık.

4. 30.07.2015 tarihinde açık kimliği belirtilmeyen bir şahıs tarafından Van İl Emniyet Müdürlüğü'ne, PKK/KCK terör örgütüne eleman kazandırmak için "Mersin'den otobüsle Van'a gelen Şehriyan (başvuru) isimli bir kişinin yanındaki kişiyi örgüte teslim edeceği" ihbarında bulunulur. (İhbarın yapıldığı tarihte başvuru Mersin'de ikamet etmektedir.)

5. İhbar üzerine başlatılan soruşturma kapsamında, Mersin'den Van'a yolcu taşıyan ve güvenlik görevlilerince başvuruyla birlikte yanındaki kişinin Mersin'den Van'a gitmek için bindikleri değerlendirilen özel bir firmaya ait yolcu otobüsü takibe alınır.

6. Söz konusu otobüsün Van Otobüs Terminali'ne ulaşır yolcularını indirmesinin ardından, otobüsten inen iki kadının çevreyi kontrol etmesi ve Yüksekova'ya giden arabaların hareket noktasını sorması üzerine, ilgili güvenlik görevlilerince, bu iki kadının ihbar edilen şahıslar olabileceği değerlendirilerek kimlik kontrolü yapılır.

7. 30.07.2015 tarihli olay tutanağına göre, yapılan kimlik kontrolünde, kadınlardan birinin başvuru, diğerinin de 28.07.2015 tarihinden itibaren kayıp şahıs olarak aranmakta olan ve asıl adı R.T. olmakla birlikte S.D. adına düzenlenmiş kimlik belgesi taşıyan bir kadın olduğu tespit edilir.

8. 31.07.2015 tarihinde, mağdur sıfatıyla avukat eşliğinde beyanına başvuru R.T.; Mersin'de ailesi ile birlikte ikamet ettiğini, akrabalarından bazılarının PKK terör örgütüne katıldığını, kendisinin de örgüte katılmaya karar verdiğini, bu amaçla bir siyasi partinin Mersin'de bulunan il binasına giderek burada ismini örgüte katılmak isteyenler listesine yazdığını, daha sonra kendisinin telefonla aranarak partiye çağrıldığını ve örgüte katılımının sağlanması amacıyla ismini Şehriyan olarak bildiğini belirttiği kişiye (başvurucuya) teslim edildiğini, Şehriyan'ın öncelikle üzerindeki tişörtü değiştirdiğini, sonra da önce Van'a oradan da Hakkari'ye gideceklerini, orada kendisini (R.T.yi) bir erkek arkadaşına teslim edeceğini, ardından kendisinin (Şehriyan'ın - başvuru) geri döneceğini anlattığını, partide buluşmalarının ardından Şehriyan ile Mersin'de bir gün kaldıktan sonra aynı otobüsle Van'a geldiklerini, otobüse binmeden önce kendisinin de çalıştığı yerden arkadaşı olan S.D.'nin kimliğini Şehriyan'ın kendisine verdiğini beyan etmiştir.

9. Aynı tarihte (31.07.2015 tarihinde) savcılık sorgusu gerçekleştirilen başvuru, kendisine yöneltilen suçlamaları reddederek, aslen Bitlis'li olduğunu ancak ailesi ile birlikte Mersin'de ikamet ettiğini, işsiz olduğunu, akrabalarını ziyaret etmek amacıyla Van'a geldiğini, daha önceden tanımadığı R.T.yi, yöneticisi olduğu "Yakınlarını Kaybeden Aileler Derneği"nin (YAKAY-DER) bir organizasyonu sırasında tanıdığını ve birlikte yolculuk yaptıklarını, R.T.'nin. İfadelerini kabul etmediğini, ona acıdığı için evine aldığı, PKK'ya götürdüğünün doğru olmadığını, ... il binasının önünde kamera bulunduğunu, kameraya bakıldığında kendisinin onunla orada görüşmediğinin anlaşılacağını, üzerimden çıkan telefon numaraları ile ilgili olarak daha önce ifadesinde belirttiklerini aynen tekrar ettiğini, üzerinden çıkan mektubun ağabeyi tarafından gönderilmiş bir mektup olabileceğini, kimseyi PKK'ya katılmak için götürmediğini, üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini ifade etmiştir.

10. Soruşturma kapsamında 30.07.2015 tarihinde gözaltına alınıp, 31.07.2015 tarihinde tutuklanan başvuru hakkında 18.01.2016 tarihli iddianame ile silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılmıştır. İddianamede başvuru terör örgütünün emir ve komuta zinciri içinde hareket ederek örgütün kırsal alanına katılmak üzere mağdur R.T.yi Mersin'den Van'a getirdiği, bu eyleminin, örgüt faaliyeti çerçevesinde yapılan görev dağılımı gereğince yürütülen örgütsel bir faaliyet olduğu iddia edilmiştir.

11. Mahkeme 02.03.2016 tarihinde, istinabe suretiyle R.T.'yi dinlemiştir., R.T., bu sefer soruşturma aşamasında verdiği beyanından farklı bir beyanda bulunarak, Mersin'de oturmakta olduğunu, bahçe işlerinde çalıştığını, Van'da teyzesi bulunduğunu, daha önce hiç yanına gitmediği teyzesini ilk defa ziyaret etmek için otobüse binip Van'a gittiğini, sanık Şehriban Çobanı (başvurucuyu) ne Mersin'de ne Van'da önceden tanımadığını, anılan kişinin de kendisi ile birlikte aynı otobüste yolculuk ettiğini ve otogara vardıklarında gözaltına alındıklarını, örgüte katılma ve bu konuda kimseden yardım alma gibi bir durumunun söz konusu olmadığını ifade etmiştir.

12. Mağdur sıfatını haiz R.T., müdafî eşliğinde savcılık sorgusu sırasında verdiği ifadesinin okunup sorulması üzerine, bu ifadeyi kabul etmediğini, çok yorgun ve korkmuş olması nedeniyle o şekilde ifade verdiğini, şimdi (yeni) verdiği ifadesinin doğru olduğunu, tanımadığı sanıktan şikayetçi olmadığını ve davaya katılmak istemediğini ifade etmiştir.

13. Van 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılamanın 15.03.2016 tarihli celsesinde müdafîsi ile birlikte hazır bulunan başvurucuya, mağdur R.T.nin istinabe suretiyle alınan beyanı okunmuş, başvurucu müdafî eşliğinde savunma yapmıştır. Başvurucu; soruşturma aşamasındaki savunmasını tekrar ederek, özetle R.T.yi daha önceden tanımadığını, Van'da bulunan akrabalarını ziyaret etmek için Van'a gitmeyi planladığını, R.T.nin de Yüksekova'da bulunan akrabalarının yanına gitmek istediğini beyan etmesi üzerine R.T. ile birlikte yolculuk yaptıklarını, R.T.ye başkasına ait bir kimlik kartı vermediğini ifade etmiştir. Başvurucunun müdafî de aynı celsede mağdurun soruşturma aşamasındaki soyut beyanı dışında aleyhe bir delil bulunmadığını ve mağdurun bu beyanın çelişkili olduğunu belirterek olayın aydınlatılması için tahkikatın genişletilmesi talebinde bulunmuştur.

14. Bu arada, terör suçlarından yargılanmakta olan tutuklu veya hükümlülerin ceza infaz kurumlarında 2016 yılı Mart ayı itibarıyla, ses getirecek firar, ayaklanma veya rehın alma gibi eylemlerde bulunacaklarına dair istihbarata dayalı bir bilgi elde edilmesi üzerine, ceza infaz kurumlarının bağlı bulunduğu idareler, meydana gelebilecek olaylara karşı tedbir almaları hususunda Bakanlık tarafından bilgilendirilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun tutuklu olarak bulunduğu Van M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun şehir merkezinde terör olaylarının sıklıkla yaşanmakta olduğu mahallelere yakın bir mevkide yer aldığı, İnfaz Kurumunda meydana gelebilecek herhangi bir toplu eylemde civardaki terörist unsurların ve Kurumdaki diğer hükümlü veya tutukluların eylemlere destek verme riskinin yüksek olduğu, koğuş kapasitesinin aşılması sonucu asayişe konu olaylarda artış yaşandığı gözetilerek aralarında başvurucunun da yer aldığı, terör örgütü üyeliği suçundan yargılanan bazı tutukluların başka bir ceza infaz kurumuna nakledilmesi talep edilmiştir.

15. Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne (Genel Müdürlük) nakil talebinin uygun görülmesi üzerine başvurucu 28.03.2016 tarihinde Ankara Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) sevk edilmiştir. Sevkin uygun görüldüğüne dair yazıda, sevk edilen tutukluların yargılandıkları mahkemelerden duruşmalarda bulundurulmalarına ilişkin müzekkere gelmesi hâlinde bu duruşmaların Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ile yapılması, SEGBİS ile duruşma yapılamadığı takdirde ilgili yer Cumhuriyet başsavcılıklarınca gerekli güvenlik önlemleri alınarak tutukluların duruşmalara götürülmeleri istenmiştir.

16. Mahkeme, başvurunun 14.04.2016 tarihinde yapılması planlanan duruşmaya SEGBİS aracılığı ile katılımının sağlanmasını temin etmek üzere İnfaz Kurumuna müzekkere yazmıştır.

17. Anılan müzekkereye istinaden başvuru; Mahkemeye sunduğu dilekçede SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılmak istemediğini, duruşmada hazır bulunarak savunma yapmak istediğini beyan etmiştir.

18. Başvurucunun müdafisinin hazır bulunduğu 14.04.2016 tarihli celsede başvurunun SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılmak istemediğine dair dilekçesi okunmuştur. SEGBİS odasında bulunmayı reddetmesi nedeniyle SEGBİS bağlantısı kurulmaksızın başvurunun yokluğunda duruşmaya devam edilmiştir. Duruşmada başvurunun müdafine, mağdur R.T.nin talimatla alınan beyanı ile üst araması sırasında başvurunun üzerinde ele geçirilen bir mektubun tercümesine ilişkin bilirkişi raporu okunmuş ve bu belgelere karşı beyanı sorulmuştur.

19. Başvurucu müdafî; mağdur R.T.nin başvuru aleyhindeki beyanlarını geri aldığı, başvurunun aleyhinde başka bir delil de bulunmadığını belirterek tahliye kararı verilmesini talep etmiştir.

20. Aynı celsede Savcılık da esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Mütalaada, iddianameden farklı herhangi bir olaya ya da olguya yer verilmemiştir. Başvurucu müdafisinin mütalaaya karşı savunma yapmak için süre talebinde bulunması üzerine Mahkemece talep kabul edilerek duruşma 12.05.2016 tarihine ertelenmiştir.

21. Mahkeme duruşma tarihinde başvurunun SEGBİS odasında hazır edilmesi için İnfaz Kurumuna müzekkere yazmış; bunun üzerine İnfaz Kurumu, SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılımının sağlanması için SEGBİS odasında hazır edilmesinin istendiği hususunda başvuru bilgilerini bilgilendirmiştir.

22. Başvurucu, Mahkemeye sunduğu 26.04.2016 tarihli dilekçesinde çeşitli Yargıtay kararlarına atıf yapmak suretiyle savunma hakkının kısıtlanmaması için duruşmada hazır bulundurulmasının gerekli olduğunu ve video konferans yöntemi ile kendisini etkin bir şekilde savunmasının mümkün olmadığını belirterek SEGBİS odasında hazır bulunmayacağını, duruşmaya bizzat katılmak istediğini beyan etmiştir.

23. Yargılamanın 12.05.2016 tarihli son celsesinde başvurunun bizzat duruşmada hazır bulunma talebini değerlendiren Mahkeme, başvurunun savunmasının esaslı bölümünü oluşturan kısmının (sorgusunun) birinci celsede Mahkeme huzurunda yapıldığı, yargılamanın gerçekleştirildiği Van il merkezinde ve çevresinde meydana gelen terör olayları nedeniyle hem başvurunun hem de kamu görevlilerinin güvenliğinin tehlikeye düşmesi ihtimali bulunduğu Ankara'daki Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan başvurunun bu ilden Mahkemeye transferi sırasında güvenlik sorunu yaşanabileceği ve video konferans yöntemi ile savunma alınmasının ilgili mevzuata uygun olduğu gerekçesiyle ara karar ile talebin reddine karar verilmiş ve başvurunun yokluğunda duruşmaya devam edilmiştir.

24. Duruşma esnasında başvurunun müdafî esas hakkındaki mütalaaya karşı savunma yapmış ve savunmasında özetle; mütalaaya katılmadıklarını, örgüt üyeliği suçunun işlendiğine dair somut bir delil bulunmadığını, başlangıçta başvurunun aleyhinde beyanda bulunan R.T.nin söz konusu beyanlarının çelişkili olduğunu belirtmiştir.

25. Mahkeme, 12.05.2016 tarihli kararı ile başvuruçunun “silahlı terör örgütü üyesi olma” suçundan 8 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına hükmetmiştir.

26. Anılan kararda:

- Soruşturma aşamasında terör örgütünün kırsal kadrosuna katılım yapmak üzere Mersin ilinden Van iline kendisini Şehrivan ÇOBAN' ın getirdiğini beyan eden Mağdur R.T.'nin kovuşturma aşamasında Şehrivan ÇOBAN'ı hiç bir şekilde tanımadığını beyan etmesinin kabul edilemeyeceği, zira sanık Şehrivan ÇOBAN'ın dahi ikrara dayalı anlatımlarında R.T. ile Mersin ilinde tanıştığını, Mersin'deki evinde bir gece misafir ettiğini, birlikte yolculuk yaptıklarını, otobüs biletini kendisinin aldığını, yolda tişörtünü verdiğini beyan ettiği, ayrıca 30.07.2015 tarihli olay tutanağında, mağdur ve sanığın otobüsten indikten sonra birlikte tuvalete gittiklerinin ve daha sonra da servis aracına birlikte bindiklerinin tespitli olduğu,

- 30.07.2015 tarihli olay tutanağına göre, kimlik tespiti sonrası yapılan GBT sorgulamasında R.T.nin, ailesinin başvurusu üzerine 28.07.2015 tarihinden itibaren kayıp şahıs olarak arandığının anlaşıldığı, dolayısıyla akraba ziyaretine giden bir kimse hakkında ailesinin kayıp şahıs müracaatı yapmasının düşünülemeyeceği,

- Belirtilen nedenlerle soruşturma aşamasında ayrıntılı bir anlatımda bulunan mağdurun kovuşturma aşamasında anılan beyanlarından dönmesinin sanığı suç ve cezadan kurtarma amacına yönelik olduğu sonucuna varıldığı, hal böyle olunca da mağdurun dosya kapsamı ile uyumluluk gösteren soruşturma aşamasındaki beyanlarının kovuşturma aşamasındaki beyanlarına üstün tutulduğu, aynı nedenlerle sanığın inkâra dayalı savunmasına da itibar edilemeyeceği,

belirtilmiştir.

27. Başvuruçucu; çelişkili tanık beyanının hükme esas alındığını, SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılmayı reddederek duruşmada bizzat hazır bulunmayı talep ettiği hâlde usule aykırı bir şekilde yokluğunda duruşma yapıldığını belirterek hükmü temyiz etmiştir.

28. Yargıtay 16. Ceza Dairesi 01.02.2017 tarihli kararı ile hükmü onamıştır. Kararda; başvuruçunun, yaşı küçük olan mağdurun kimliğini gizlemek amacıyla mağdura kıyafet vermesi, başkasına ait nüfus cüzdanı temin etmesi ve sahte otobüs bileti alması şeklindeki eyleminin silahlı terör örgütüne eleman kazandırma organizasyonu içinde yer aldığını gösterdiği, dolayısıyla Mahkemenin başvuruçunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kabulünün yerinde olduğu sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

29. 02.05.2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

30. Başvuruçucu, SEGBİS aracılığı ile duruşma yapılmasının savunma açısından kendisini zor duruma düşürdüğünü, bu nedenle bu şekilde duruşmaya katılmayı reddettiğini; ilgili mevzuat hükümlerine ve yerleşik içtihada göre esas hakkındaki mütalaanın yüzüne karşı okunması gerektiği hâlde gıyabında duruşma yapıldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa Mahkemesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin birçok kararında da belirtildiği üzere sanık olarak yargılanan kişinin hem dinlenme hakkı hem de hakkındaki iddiaların doğruluğunu denetleme ve kendi ifadesini herhangi bir şekilde olaya dâhil edilen (mağdur ve tanık gibi) diğer kişilerin ifadeleriyle karşılaştırabilme ihtiyacı dikkate alındığında, adil ve hakkaniyete uygun bir ceza yargılamasından bahsedebilmek için sanığın mahkeme huzuruna çıkarılması büyük bir önem taşımaktadır. Zira sanığın duruşmada hazır bulunmaması halinde "bizzat savunma", "tanık sorgulama veya sorgulatma" gibi haklarını kullanması zorlaşmaktadır. Hal böyle olunca da sanığın duruşmada hazır bulunma hakkının güvence altına alınması gerekmektedir. Bu itibarla çoğunluk görüşüne dayalı kararda sanığın duruşmada hazır bulunması hakkına ilişkin olarak yapılan ilkesel açıklamalara katılmamak mümkün değildir.

32. Bununla birlikte, kararda da belirtildiği üzere, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamında bulunan duruşmada hazır bulunma hakkı, mutlak olmayıp, durumun gerektirdiği hallerde ve koşullarının varlığı halinde sınırlamalara tabi tutulabilecek nitelikte bir haktır.

33. Bu bağlamda, bir sanığın, hakkındaki yargılamada gerçekleştirilen duruşmalara bizzat mahkemenin duruşma salonuna gelmek suretiyle katılımı yerine SEGBİS yöntemiyle katılımının öngörülmesi durumunda, bu durumun, "duruşmada hazır bulunma hakkına" yapılmış bir sınırlama olup olmadığının ve sınırlama ise bu sınırlamanın olay bazında Anayasa'ya uygun olup olmadığının tartışılması gerekmektedir.

34. Belirtilen durum, çoğunluk görüşüne dayalı kararda sınırlama olarak nitelendirilmiştir. Kanaatimizce de bu bir sınırlamadır. Zira duruşmada hazır bulunma hakkının anlam, kapsam ve kişilere sağladığı olanakların önemine ilişkin olarak çoğunluk görüşüne dayalı kararda yer verilen ve bizim katıldığımız gerekçeler nedeniyle, "duruşmada hazır bulunma hakkı" nda olması gereken (asıl kural), bir suç isnaı ile yargılanan bir kişinin hakkındaki yargılamada gerçekleştirilen duruşmalara bizzat mahkemenin duruşma salonuna gelerek katılımının sağlanmasıdır. Bununla birlikte SEGBİS ve benzeri yöntemlere başvurulması her durumda "duruşmada hazır bulunma hakkı" nın ihlali olarak yorumlanmamalı, bir başka söyleyişle konuya kategorik olarak yaklaşılmamalı, konu her bir olay bazında, her olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması suretiyle değerlendirilmelidir.

35. AİHM de, sanığın, video konferans yöntemi ile duruşmalara katılmasının tek başına Sözleşme'ye aykırı olmadığını, ancak her bir davanın kendine özgü koşullarında, bu yöntemin uygulanmasının meşru bir amaç taşımasının ve uygulanmasına ilişkin koşulların (Sözleşme'nin 6. maddesinde öngörüldüğü şekliyle) savunma hakkına ilişkin gerekliliklerle uyumlu olmasının gerektiğini belirtmektedir. (Asciutto/İtalya B. No: 35795/02, 27/11/2007)

36. Somut olayda başvuru, Van 2. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen hakkındaki yargılamanın 15.03.2016 tarihli duruşmasına bizzat mahkemenin duruşma salonuna gelerek müdafisi ile birlikte katılmış, aynı şekilde katılmak istediğini belirten dilekçeler göndererek, Mahkemece SEGBİS aracılığı ile katılması istenilen ve SEGBİS aracılığı ile gerçekleştirilen (müdafisinin hazır bulunduğu) 14.04.2016 tarihli duruşma ile 12.05.2016 tarihli son duruşmaya ise katılmamış, duruşmalar başvurusunun katılımı olmaksızın gerçekleştirilmiştir.

37. İlgili mevzuatta SEGBİS yönteminin ne olduğu, alt yapısının nasıl oluşturulduğu, hangi durumlarda uygulanabileceği, bu yöntemin kullanılmasına hangi merciin karar vereceği açık bir şekilde düzenlenmiştir. Anılan düzenlemelerde yer alan hükümlere göre, SEGBİS, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği, kaydedildiği ve saklandığı bir bilişim sistemidir. Bu sistem ile ifadesi alınanların duruşma salonundakileri görebilme ve söylenenleri duyabilme imkânı bulunduğu gibi yargılama makamı ve duruşmada hazır bulunan diğer kişiler de aynı şekilde ifade alma, beyanda bulunma ve soru yöneltme gibi yargısal işlemleri karşılıklı olarak gerçekleştirebilme imkânına sahip bulunmaktadır.

38. SEGBİS yöntemiyle ceza infaz kurumuna veya yargılama makamının yargı çevresi dışında bulunan kişilerin bir an önce hâkim önüne çıkarılması ve haklarında makul sürede karar verilebilmesi olanağı sağlanmaktadır. Ayrıca SEGBİS sisteminin kullanılması suretiyle, ceza infaz kurumunda bulunan kişilerin araç ile yargılamayı yürüten mahkeme huzuruna getirilmesine gerek kalmamakta, bu suretle nakiller sırasında meydana gelebilecek kaza veya terör saldırısı gibi ihtimaller bertaraf edilerek meydana gelebilecek zararlar önlenmektedir.

39. Diğer taraftan, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre Hâkim veya Mahkeme, zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusunu yapabilme veya duruşmalara katılmasına karar verebilme yetkisine sahip bulunmaktadır.

40. Somut olayda başvuru 15.03.2016 tarihinde yapılan ilk duruşmada tutuklu olarak Mahkeme'nin duruşma salonunda hazır bulunmuş, dosyadaki tüm bilgi ve belgeler yüzüne karşı okunarak, bunlara karşı beyanları sorulmuş, Mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla savunmasını yapmış, savunmasında kendisine yöneltilen suçlamaları reddetmiştir.

41. Bu arada Adalet Bakanlığı tarafından yapılan bir bilgilendirmeye bağlı olarak, başvurunun barındırılmakta olduğu Ceza İnfaz Kurumu tarafından aralarında başvurunun da bulunduğu terör örgütü üyeliği suçundan yargılanan bazı tutukluların başka bir ceza infaz kurumuna nakledilmeleri talep edilmiş, başvuru da bu kapsamda Ankara Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Bir başka söyleyişle başvuru somut bir güvenlik gerekçesiyle Ankara Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir.

42. Başvuru hakkındaki yargılamanın nakil işleminin gerçekleşmesinin ardından yaşanan sürecinde, yargılamayı yapan Mahkemece hem nakil olayının gerekçesini oluşturan güvenlik sorunları (Van il merkezinde ve çevresinde meydana gelen terör olayları nedeniyle hem başvurunun hem de kamu görevlilerinin güvenliğinin tehlikeye düşmesi ihtimali ile Ankara'daki Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan başvurunun bu ilden Mahkemeye transferi sırasında yaşanabilecek güvenlik sorunları), hem yöneltilen suçlamalara karşı savunmasını Mahkeme'nin duruşma salonunda bizzat yaptığı, hem de dosyada savunma yaptığı konu dışında başka bir husus bulunmadığı hususları ile sanıkların SEGBİS yöntemi ile duruşmalara katılımlarının sağlanıp savunmalarının alınmasının ilgili mevzuata uygun olduğu gerekçeleriyle, başvurunun duruşmalara SEGBİS yöntemi ile katılımının sağlanmasına karar verilmiş ve aynı nedenlerle başvurunun bizzat mahkeme salonuna gelerek duruşmalara katılma talebi reddedilerek duruşmalara başvurunun yokluğunda devam edilmiştir.

43. Öte yandan başvuruçunun bizzat hazır bulunmadığı ikinci ve üçüncü celselerde, müştekinin veya herhangi bir tanığın dinlenmediği, başvuruçunun aleyhinde delil olabilecek veya aleyhinde değerlendirilebilecek savunması yapılmamış herhangi bir bilgi veya belge dosyaya girmemiş, duruşmalarda mağdurun talimatla alınan ve soruşturma aşamasındaki ifadesinin tersine tamamen sanık (başvuruçucu) lehine olan ifadesi ile güvenlik kuvvetlerinde başvuruçunun üzerinde ele geçirilen mektubun tercümesine ilişkin bilirkişi raporları okunup, bu belgelere karşı, duruşma salonunda hazır olan başvuruçucu müdafisine beyanları sorulmuş, Cumhuriyet Savcısı'nın esas hakkındaki mütalaası alınmıştır. Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasının, başvuruçunun bizzat savunmasını yaptığı iddianameden farklı herhangi bir olay ve olguyu içermediği anlaşılmaktadır. Ayrıca iddianame ile de tutarlılık taşıdığı görülmektedir. İddianameye karşı da biraz önce belirtildiği üzere başvuruçucu tarafından bizzat duruşma salonunda, birinci celsede savunmada bulunulmuş, Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasına karşı ise başvuruçucu müdafisi tarafından bizzat Mahkeme salonunda ayrıntılı olarak savunma yapılmıştır.

44. 5271 Sayılı Kanun'un 196.maddesinin (5) numaralı fıkrasında "*Hastalık veya disiplin önlemi ya da zorunlu diğer nedenlerle yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastahane veya tutukevine nakledilmiş olan sanığın, sorgusu yapılmış olmak koşuluyla, hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen oturumlar için getirilmemesine mahkemece karar verilebilir.*" hükmü yer almaktadır.

45. Somut olayda, başvuruçucu hakkında gerçekleştirilen ve ayrıntılarına yukarıda yer verilen yargılama, kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir bütünlük içerisinde değerlendirildiğinde, olayda SEGBİS yöntemine başvurma konusunda ilgili kanun maddesinde belirtilen "zorunlu nedenler" in gerçekleştiğinin mahkeme tarafından yeterli gerekçelerle ortaya konulduğu ve başvuruçucuya, dezavantajlı konumda olmayacak şekilde kendisini savunma, duruşma sürecine etkin bir şekilde dâhil olma, duruşma salonundakileri net bir biçimde görebilme, söylenenleri duyabilme, herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan savunmasını yapabilme ve karşı tarafa soru yöneltebilme ve varsa müdafisi yardımıyla da yararlanma imkânlarının sunulduğu, sunulan bu imkânların yargılamanın belli bir aşamasından itibaren başvuruçunun kendisi tarafından kullanılmadığı anlaşılmaktadır.

46. Hal böyle olunca olayda başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmaktadır.

47. Açıklanan nedenlerle, başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edilmediği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmadık.

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

FARKLI GEREKÇE

1. Mahkemenin Sayın çoğunluğu tarafından başvuru için adil yargılama kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki çoğunluk kararına duruşmada hazır bulunma güvencesi yönünden değil, esas hakkındaki mütalaa tebliğ edilmeden ve esas hakkındaki savunmaya ilişkin haklar hatırlatılmadan sorgudaki savunmaya itibar edilerek karar verilmesi dolayısıyla savunma için yeterli zaman ve kolaylıklardan yararlandırılma güvencesi yönünden ihlal kararı verilmesi gerektiği düşüncesiyle farklı gerekçe ile katılıyorum.

2. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir. Bu bağlamda başvuru için yargılandığı davada ilk savunmasının mahkeme heyeti önünde müdafii ile birlikte yaptıktan sonra bulunduğu Van yargı çevresinden, Van merkezde ve civar illerde terör olaylarının artması ile Mart ayı itibarıyla ses getirecek firar, ayaklanma ve rehin alma gibi eylemlere ilişkin istihbarat bilgilerinin bulunması gerekçesiyle Ankara Sincan Kadın Kapalı Cezaevine nakledildiği anlaşılmaktadır.

3. Bunun üzerine Mahkeme, başvuru için duruşmaya SEGBİS yoluyla katılımının sağlanmasına karar vermiş ancak başvuru için SEGBİS ile duruşmaya katılmak istemediğine ve bizzat duruşmada hazır bulunmayı talep ettiğine dair dilekçe sunmuştur.

4. Mahkeme 14/4/2016 tarihinde yapılan ikinci duruşma için başvuru için tutuklu olduğu ceza infaz kurumundaki SEGBİS odasında hazır edilmesi şeklinde bir yöntemle başvurmaksızın duruşmayı başvuru için yokluğunda ve fakat müdafisinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Başvuru için hazır bulunmadığı bu duruşmada Cumhuriyet savcısı esas hakkındaki mütalaaasını sunmuştur. Başvuru için müdafinin esas hakkındaki savunma yönünden süre talep etmesi üzerine duruşma 12/5/2016 tarihine ertelenmiştir.

5. Mahkemenin anılan duruşma için başvuru için SEGBİS odasında hazır edilmesi yönündeki talimatına rağmen başvuru için Mahkemeye sunduğu 26/4/2016 tarihli dilekçesinde SEGBİS odasında hazır bulunmayacağını ve duruşmaya bizzat katılmak istediğini beyan etmiştir.

6. Başvuru için yargılandığı davadaki 12/5/2016 tarihli bu son duruşmada Mahkeme başvuru için duruşmada bizzat hazır bulunma talebinin reddine karar vermiştir. Mahkeme bu kararı verirken başvuru için savunmasının esaslı bölümünü oluşturan sorgusunun birinci celsede Mahkeme huzurunda yapıldığı ve ayrıca başvuru için bizzat duruşmaya getirilmesinin güvenlik sorununa yol açabileceği gerekçelerine dayanmıştır.

7. Mahkeme duruşmada başvuru için müdafinin esas hakkındaki savunmasını alarak mahkûmiyet hükmü tesis etmiştir. Böylelikle, yokluğunda yapılan bu karar duruşmasında başvuru için esas hakkındaki savunması alınmadan hüküm verilmiştir.

8. UYAP; teknolojik gelişmeleri kullanarak Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatının, bağlı ve ilgili kuruluşların, adli ve idari tüm yargı veya yargı destek birimlerinin donanım veya yazılım olarak iç otomasyonunu benzer şekilde bilgi otomasyonun sistemlerini

kurmuş kamu kurum ve kuruluşları ile dış entegrasyonu sağlayan bir bilişim sistemidir. Elektronik imza alt yapısına uygun olarak geliştirilmiş merkezi bir bilgi sistemi kurulmuş bu sistemde yargı ve yargı destek birimleri arasında fonksiyonel tam entegrasyon sağlanmıştır. Sistemde elektronik imza rolleri bulunan hâkim, savcı, avukat, zabıt kâtibi, vatandaş yetkileri çerçevesinde her türlü bilgi belge sisteme aktarmakta sistemde aktif ve güvenli işleyişi sağlamaktadır. Daha önce yazışma ve ara kararı gerektiren bilgi ve belgeler e devlet sisteminden güvenli olarak doğrudan temin edilebilmektedir.

9. UYAP ile ilgili kanuni alt yapı başta 5271 sayılı Kanun (CMK) olmak üzere Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve ilgili bütün kanunlara ve yönetmeliklere düzenlemeler konularak sağlanmıştır. Bu bağlamda CMK'nın "Elektronik işlemler" kenar başlıklı 38/A maddesinde UYAP ile ilgili olarak (ayrıntılı hükümler içeren) şu düzenlemeye yer verilmiştir.

(1) Her türlü ceza muhakemesi işlemlerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kullanılır. Bu işlemlere ilişkin her türlü veri, bilgi, belge ve karar, UYAP vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır.

(2) Kanunlarda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, dosyalar güvenli elektronik imza kullanılarak UYAP'tan incelenebilir ve her türlü ceza muhakemesi işlemi yapılabilir.

(3) Bu Kanun kapsamında fiziki olarak hazırlanması öngörülen her türlü belge ve karar elektronik ortamda düzenlenebilir, işlenebilir, saklanabilir ve güvenli elektronik imza ile imzalanabilir.

(4) Güvenli elektronik imza ile imzalanan belge ve kararlar diğer kişi veya kurumlara elektronik ortamda gönderilir. Güvenli elektronik imza ile imzalanarak gönderilen belge veya kararlar, gerekmedikçe fiziki olarak ayrıca düzenlenmez ve ilgili kurum ve kişilere gönderilmez.

(5) Elektronik imzalı belgenin elle atılan imzalı belgeyle çelişmesi halinde UYAP'ta kayıtlı olan güvenli elektronik imzalı belge geçerli kabul edilir.

(6) Güvenli elektronik imza ile imzalanan belge ve kararlarda, mühürlenme işlemi ile kanunlarda birden fazla nüshanın düzenlenmesini öngören hükümler uygulanmaz.

(7) Zorunlu nedenlerle fiziki olarak düzenlenmiş belge veya kararlar, yetkili kişilerce taranarak UYAP'a aktarılır ve gerektiğinde ilgili birimlere elektronik ortamda gönderilir.

(8) Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkartılması gereken hallerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hâkim, Cumhuriyet savcısı veya görevlendirilen yetkili kişi tarafından imzalanır ve mühürlenir.

(9) Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.

(10) Yargı birimlerinin ihtiyaç duyduğu nüfus, tapu, adli sicil kaydı gibi dış bilişim sistemlerinden UYAP vasıtasıyla temin edilen bilgi, belge ve kayıtlar, zorunlu olmadıkça ayrıca fiziki olarak istenilmez. UYAP'tan dış bilişim sistemlerine gönderilen bilgi ve belgeler ayrıca zorunlu olmadıkça fiziki ortamda gönderilmez.

(11) Ceza muhakemesi işlemlerinin UYAP'ta yapılmasına dair usul ve esaslar, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

10. CMK'nın 147. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendinde ise ifade alma ve sorgu işlemlerinde kaydında teknik imkanlardan yararlanılacağı hükmüne yer verilmiştir. Aynı kanunun 196. maddesinde de "*Sanığın duruşmadan bağışık tutulması*" kenar başlığı altında sanığın aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle sorgusunun ve savunmasının yapılabileceği belirtilmiştir.

11. SEGBİS ise sistemi ulusal ağı yargı sisteminde ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletiildiği, kaydedildiği bir bilişim sistemidir. SEGBİS teknik özellikleri ve donanımı itibariyle UYAP'ta görüntülü kayıt yapıldığı takdirde duruşma salonunun bir parçası olarak işlev görmektedir. Sistemde ifade alınırken SEGBİS ile duruşma salonuna bağlanan kişiler duruşma salonundakileri görmekte duruşmada yapılanları takip edebilmekte konuşulanları duyabilmektedir.

12. SEGBİS sistemine ilişkin esas ve usulleri düzenlemek amacıyla çıkarılan ve 29/9/2011 tarihli ve 28060 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik'in 9. maddesinde görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması imkânın varlığı halinde kanunlardaki usul esaslar dairesinde soruşturma veya kovuşturma aşamasındaki yapılan her türlü işlemin SEGBİS ile kayda alınacağı belirtilmiştir. Aynı Yönetmeliğin ceza infaz kurumunda bulunanlar başlığı altında ceza infaz kurumunda bulunan kişinin SEGBİS ile dinlenebileceği ve bu sistem ile duruşmaya katılabileceği düzenlenmiştir.

13. Öte yandan Anayasa'nın 141. maddesinde son fıkrasında "*Davaların az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırması yargının görevidir.*" denmektedir. Bunun bir yansıması olarak CMK'nın temel yaklaşımı duruşmanın teklifi (tek bir celsede tamamlanması) ilkesidir. UYAP ve SEGBİS sistemi teknik alt yapısı ve sağladığı imkanlar ile bilgi ve belgeye ulaşım kolaylığı göz önüne alındığında tümüyle bu sistemi sağlamaya yönelik olarak tasarlandığı söylenebilir. Dolayısıyla SEGBİS sistem olarak Anayasa'nın bu kuralına uygun ve kuralla öngörülen meşru amacı sağlamaya yönelik olarak işlemektedir.

14. Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde başvurunun duruşmaya SEGBİS yoluyla katılımın sağlanması başlı başına adil yargılanma hakkına aykırı bir durum değildir.

15. Bununla birlikte başvurunun yargılandığı davada Mahkeme başvurunun hazır bulunmadığı duruşmada veya SEGBİS yoluyla da katılım sağlamadığı duruşmada Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasını almıştır. Bu mütalaanın duruşmaya katılmamış olan başvurucuya tebliği yoluna da gidilmemiştir. Mahkeme gerek mütalaanın sunulduğu gerekse hükmün verildiği duruşmalar için başvurunun ceza infaz kurumundaki SEGBİS odasında duruşmaların yapıldığı sırada hazır edilmesini sağlamamıştır. Böylelikle başvurunun yokluğunda başvuru müdafinin yaptığı savunma ve başvurunun ilk savunması esas alınarak hüküm kurulmuştur.

16. Adil yargılanma hakkının en temel güvencelerinden biri kişilerin mahkeme önünde savunmalarını dile getirebilmeleri için zaman ve kolaylıklardan yararlanmalarının sağlanmasıdır. Bu çerçevede CMK'nın 147. maddesinde ifade ve sorgunun nasıl yapılacağı ayrıntılı olarak düzenlenmiş; ayrıca susma hakkı yönünden de hükümlere yer verilmiştir. Yine aynı Kanun'un 216. maddesinde delillerin tartışılması sırasında esas hakkındaki mütalaya karşı sanığa savunma yapması için söz verileceği belirtilmiştir.

17. Somut olayda başvuruçunun, Mahkemenin kendisini SEGBİS yoluyla duruşmada hazır etme talebini kabul etmediği ve SEGBİS odasına çıkmadığı, bunun üzerine Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaası başvuruçuya tebliğ edilmeden, başvuruçunun ilk savunmasını Mahkeme önünde yapması yeterli görülerek ve yalnızca müdafinin esas hakkındaki savunması alınarak hüküm verildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Mahkemenin esas hakkındaki mütalaayı başvuruçuya tebliğ etme, sonrasında CMK'nın 147. ve devamındaki maddelerinde yer alan hakları da hatırlatılarak savunma için süre verme, buna rağmen savunma yapmadığı takdirde anılan maddedeki susma hakkını hatırlatarak savunma yapmadığı takdirde bu hakkını kullanmış varsayacağını başvuruçuya tebliğ etme gibi alternatif bazı yolları kullanmayı değerlendirmeden başvuruçunun esas hakkındaki savunmasını almaksızın hüküm tesis etmesi savunma hakkı bağlamında önemli bir kısıtlamaya sebebiyet vermiştir.

18. Bu bağlamda CMK'nın 147. ve 216. maddelerinde düzenlenen hakları kullanma yetkisinin ceza yargılamalarında bizzat yargılanan kişiye (sanığa) ait olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu durumda başvuruçunun duruşmada bizzat hazır bulunma talebi Mahkemece reddedildikten sonra SEGBİS odasında hazır edilmesinin sağlanması veya en azından bu durumun ve davanın bitirileceğinin başvuruçuya bildirilmesi de Mahkemece uygulanabilecek yöntemlerden biri iken bu yönde bir girişimde de bulunulmamıştır. Böyle bir yöntemden sarfınazar edilmesi başvuruçunun duruşma günü mahkemede bizzat hazır edilme talebinin reddedildiğinden haberdar olmaksızın ve esas hakkındaki savunmasını SEGBİS yoluyla da olsa Mahkemeye sunmasına imkân tanımaksızın davanın hükme bağlanmasına neden olmuştur.

19. Bu nedenlerle somut olayın koşullarında başvuruçunun adil yargılanma hakkının esas hakkındaki savunma yönünden savunma için yeterli zaman ve kolaylıklardan yararlandırılmaması nedeniyle ihlal edildiği görüşündeyim. Dolayısıyla sayın çoğunluğun adil yargılanma hakkının başvuruçunun SEGBİS yoluyla dinlenilmeye çalışılmasından kaynaklı olarak duruşmada hazır bulunma güvencesi bağlamında ihlal edildiği yönündeki görüşüne katılmıyorum.

Üye
Selahaddin MENTEŞ